

Vlaams
Parlement

vergadering **C258**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 4 mei 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de verdere ondersteuning van het Hannah Arendt Instituut – 2995 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de intrekking van de erkenning van de Yesil Camiimoskee en de weigering van de provincie Limburg om een advies af te leveren ondanks het herhaalde verzoek van de minister – 3063 (2020-2021)	10
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het advies van de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen met betrekking tot de digitale organisatie ervan – 3070 (2020-2021)	16
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over managementrapportering bij lokale besturen – 3089 (2020-2021)	23
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de communicatie van de faciliteitengemeente Sint-Genesius-Rode naar aanleiding van de Vlaamse coronavaccinatiecampagne – 3126 (2020-2021)	28
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het opstarten van de informatie- en screeningsdienst van lokale geloofsgemeenschappen – 3152 (2020-2021)	32
VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de impact van de regiovorming op het Waasland – 3161 (2020-2021)	36
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over toekomstige fusies tussen gemeenten – 3185 (2020-2021)	44

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de verdere ondersteuning van het Hannah Arendt Instituut – 2995 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, mijn vraag gaat over het Hannah Arendt Instituut.

Minister, ik weet dat dit project u na aan het hart ligt, maar het is uiteraard ook onze taak om te controleren of elk project voor Vlaanderen een toegevoegde waarde heeft. Ik denk dat dit nu meer dan ooit onze taak is. Vandaar dat ik die vraag heb ingediend.

We weten allemaal dat u er in 2020 voor hebt gekozen om dat instituut een eenmalige startsubsidie te geven. Ik denk dat het over 235.000 euro ging. Als ik hun missie en visie lees op hun website, dan hebben zij uiteraard – ik denk dat de meesten van ons het daarmee eens zijn – een nobel streven voor ogen. Maar bij zulke thema's en organisaties is het pluralisme van groot belang. Ik hoop dat u ook vindt dat er meerstemmigheid moet zijn en dat dit eigenlijk zelfs een evidentie is.

Dat instituut is nu ongeveer een jaar actief en ik denk dat het tijd is om een eerste balans op te maken van hun werkzaamheden en activiteiten. Ik moet toch zeggen dat ik het nog altijd moeilijk vind om die meerstemmigheid in het debat terug te vinden. Het dagelijks bestuur van die organisatie vertoont weinig ideologische diversiteit. Sommigen hebben zelfs een duidelijke politieke kleur. Maar ook de sprekers en thema's die zij kiezen, getuigen niet echt van een heel breed spectrum. We zien ook dat bepaalde problematieken binnen het onderzoeksveld terecht worden belicht maar dat andere helemaal niet worden aangekaart. Dat vind ik heel jammer.

Een ander belangrijk element in de discussie is uiteraard de ondersteuning die vanuit de Vlaamse overheid wordt geboden. Het valt me moeilijk de toegevoegde waarde van het instituut voor de Vlaamse overheid terug te vinden. Beleidsadviezen of nieuwe baanbrekende ideeën over diversiteit, polarisering heb ik hier tot nu toe niet gezien. Wat ik wel heb gezien, is dat zij vormingen organiseren. Dat is uiteraard positief maar een aantal van die vormingen worden ook door andere partners georganiseerd. Ook daar vraag ik me af wat de meerwaarde van de organisatie dan is.

Op zich hoeft dit geen probleem te vormen. U verklaarde eerder dat u enkel die startsubsidie zou geven. Als het instituut dan nadien zelfstandig verder zou functioneren, en opleidingen zou geven die gelijkaardig zijn aan andere, dan heb ik daar geen probleem mee. Maar uit een recente opvolgvraag heb ik vernomen dat u in verdere ondersteuning zou voorzien voor het instituut. Ik heb dan ook een aantal vragen voor u, minister.

Hebt u al een evaluatie gemaakt van de startsubsidie die u hebt gegeven?

Welke concrete toegevoegde waarde heeft het Hannah Arendt Instituut tot op heden aangetoond in het kader van het Vlaamse inburgerings- en integratiebeleid? Welke beleidsuitdagingen meent u met deze bijkomende subsidiëring aan het instituut het hoofd te kunnen bieden? Voorziet u een structurele subsidiëring van het Hannah Arendt Instituut?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor uw vraagstelling, mevrouw Sminate. Ik wil eerst en vooral nog even recapituleren en duiden dat het Hannah Arendt Instituut niet een of andere obscure vzw is, maar een instituut dat tot stand is gekomen op initiatief van twee rectoren van belangrijke Vlaamse universiteiten, namelijk de Universiteit Antwerpen en de Vrije Universiteit Brussel. De beide rectoren hebben de handen in elkaar geslagen om dit Hannah Arendt Instituut mogelijk te maken. Zij doen dat omdat dat net de twee universiteiten in Vlaanderen zijn die beschikken over een academisch centrum rond stedelijkheid. Het gaat meer bepaald over het Brussels Centre for Urban Studies en het Urban Studies Institute in Antwerpen. Beide zijn gerenommeerde centra met een internationale uitstraling, gespecialiseerd in stedelijkheid en werkend op het snijpunt van stedelijkheid, burgerschap en diversiteit. Dat is een belangrijke maatschappelijke uitdaging, ook internationaal, en academisch heel boeiend om rond te werken. Zij hebben de handen in elkaar geslagen om nog sterker actief te zijn op het internationale veld, maar ook om de vertaalslag te maken tussen enerzijds hun academische werk en anderzijds de samenleving als dusdanig, om met andere woorden na te gaan hoe ze hun academische capaciteit en de studies die ze daar hebben, beter ten dienste kunnen stellen van de samenleving en de maatschappij. Dat is een eerste belangrijke contextualisering van waar we hier rond werken.

Als minister verantwoordelijk voor enerzijds binnenlands bestuur en stedenbeleid en anderzijds integratie en inburgering, kan ik, als twee zulke belangrijke universiteiten met twee zulke belangrijke kenniscentra naar mijn kabinet komen en zeggen dat ze heel graag willen samenwerken en een vertaalslag willen doen van wat ze academisch opbouwen naar de samenleving en zich ook meer ten dienste willen stellen van de samenleving, natuurlijk niet anders dan daar heel enthousiast op reageren. Dat is een eerste element.

Ten tweede moet u weten dat het Hannah Arendt Instituut vertrokken is van die twee universiteiten, maar op dit moment intense gesprekken voert met tal van andere universiteiten in Vlaanderen, onder andere de Universiteit Gent, de KU Leuven en de Universiteit Hasselt, om hen ook actief en structureel te betrekken bij de wetenschappelijke adviesraad. Als ze daarin slagen, wordt het Hannah Arendt Instituut eigenlijk een samenwerkingsverband van maar liefst vijf Vlaamse universiteiten – om niet te zeggen: alle Vlaamse universiteiten – die op dat moment de handen in elkaar slaan om samen te werken rond dat boeiende thema van stedelijkheid in Vlaanderen, met Vlaanderen als een van de regio's die al het langst in de geschiedenis verstedelijkt zijn, en diversiteit en burgerschap.

Er vond een financiële en inhoudelijke controle plaats van de opstartsubsidie door het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Daaruit blijkt dat de vooropgestelde doelstellingen zoals aangegeven in het projectvoorstel, ruim werden behaald. Er werden onder meer drie onderzoekslijnen opgestart die resulteerden in drie rapporten met aanbevelingen.

Het eerste rapport over buddyprojecten is al ontsloten. Daarbij werd op zoek gegaan naar de ingrediënten voor een succesvolle relatie tussen vrijwilliger en nieuwkomer. U weet dat wij in het integratiebeleid van de Vlaamse Regering maar ook in andere beleidsdomeinen heel hard inzetten op en geloven in die buddywerking. Het instituut heeft daarover een beleids- en praktijkrapport opgesteld dat de basis vormt voor vormingen over het opzetten van buddytrajecten voor nieuwkomers.

De twee andere rapporten, namelijk 'politie in een superdiverse samenleving' en 'polarisatie tegengaan en verbinding zoeken in een online-omgeving' zullen nog voor deze zomer worden ontsloten.

Het Hannah Arendt Instituut heeft naast deze drie onderzoeklijnen nog heel wat andere dingen gedaan in samenwerking met partners. Ik geef enkele concrete voorbeelden. Het eerste voorbeeld is de EDUbox Wij-zij-denken. Deze EDUbox is een educatief en interactief concept om jongeren te laten oefenen in het omgaan met meningsverschillen.

Ze hebben daarvoor samengewerkt met de VRT, Mediawijs, het Vlaams Vredesinstituut en de vzw Tumult. Dit pakket is specifiek ontwikkeld voor het onderwijs, maar kan ook inspirerend zijn voor andere organisaties. Deze actie was een enorm succes: na een week werd de box al 1200 keer besteld.

Een tweede voorbeeld is de samenwerking met de Koninklijke Belgische Voetbalbond. Die heeft het Hannah Arendt Instituut gevraagd om wetenschappelijke ondersteuning te geven bij het project 'Belgian Red Courts'.

Het project heeft als doel om de sociale cohesie te verbeteren rond vernieuwde voetbalpleintjes over heel België. Het Hannah Arendt Instituut zorgt voor een wetenschappelijk kader en voor ondersteuning bij de vorming van de coaches die de buurtwerking invulling geven.

Ten derde wordt samen met het Agentschap Integratie en Inburgering een e-learning modulereeks ontwikkeld om de eigen medewerkers, lokale besturen en inburgeraars te ondersteunen bij het omgaan met onlinepolarisering.

Daarnaast hebben de 'table talks' en lezingenreeksen van het Hannah Arendt Instituut een groot bereik. Aan de vijf lezingen van het Hannah Arendt instituut namen 3000 deelnemers live deel. Daarnaast werden deze lezingen nog 16.000 keer volledig bekeken via verschillende platformen.

Tot nu toe werden er twee 'table talks' over onderwijs en buddywerkingen georganiseerd. Daarbij waren er 800 live deelnemers, nog eens 1100 mensen keken uitgesteld.

De website van het Hannah Arendt Instituut kent sinds de lancering bijna 100.000 page views.

Ook mediabedrijven willen meer inzetten op de vertaalslag van de academische wereld naar de bredere samenleving. Ook hier hebben zij enkele mooie acties gerealiseerd in samenwerking met partners. Ik denk dan aan de podcastreeks 'Gemene delers' over wat mensen verbindt in extreme tijden en die werd gemaakt in samenwerking met Knack. De reeks is al meer dan 12.000 keer gedownload. Met De Standaard werd een succesvolle podcastreeks gemaakt over complottheorieën. Het Hannah Arendt Instituut werd vorige week ook zelf gecontacteerd door Radio 1 om een podcastreeks op te starten over democratische vernieuwing.

Ik stel vast dat het Hannah Arendt Instituut zijn doelstellingen in 2020 heeft overtroffen. Na de opstartsubsidie geef ik inderdaad verdere ondersteuning. De volgende subsidie heeft betrekking op de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021. Het gaat over een bedrag van 236.940 euro.

Als ik zie waarop ze inzetten, namelijk de praktische vertaling van stedelijkheid, burgerschap en diversiteit, en als ik zie met wie ze allemaal samenwerken, onder andere alle Vlaamse universiteiten, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, het Vlaams Vredesinstituut, de VRT, Radio 1 en de politiediensten, dan denk ik dat we het Hannah Arendt Instituut ook in de toekomst verder moeten ondersteunen. Zo kunnen we van Vlaanderen ook op deze punten, namelijk hoe we stedelijkheid koppelen aan burgerschap in een diverse omgeving, een echte referentie maken. Zij slagen erin om hun academische werk te vertalen en in dienst te stellen van de bredere samenleving. Ik vind dat echt een voorbeeld van een zeer krachtig

project waar ik heel veel sympathie voor heb. Ik geloof ook echt dat dit de manier is waarop we de academische wereld en samenleving op een constructieve manier moeten laten samenwerken.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Ik heb ook helemaal niet gezegd of bedoeld dat het een obscure organisatie zou zijn. Op zich vind ik het zelfs lovenswaardig dat u probeert om initiatieven te ondersteunen die het Vlaamse beleid kunnen verrijken maar in dit geval zie ik nog niet meteen de meerwaarde ten aanzien van andere organisaties. De initiatieven die zij nemen, zien we ook bij andere organisaties. Zo organiseert het Agentschap Integratie en Inburgering vormen over samenleving en diversiteit of wordt de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten ondersteund voor de aanpak van radicalisering. U geeft voorbeelden die heel waardevol zijn en die ik apprecieer maar ik zie niet in waarom reeds bestaande gesubsidieerde organisaties die niet zouden kunnen realiseren.

De afgelopen weken hebben toch wel aangetoond dat we moeten teruggaan naar de essentie op het vlak van subsidiëring en dat geldt ook voor uw beleidsdomeinen Integratie en Inburgering. Als minister zou u moeten focussen op enerzijds een kwaliteitsvol inburgeringsbeleid en anderzijds het stimuleren van de weg naar werk. Al wat daar niet onder valt, moeten wij als parlementsleden in vraag durven te stellen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik dank mevrouw Sminate voor deze opvolgvraag, als opvolging van mijn vraag om uitleg een aantal weken geleden over het Hannah Arendt Instituut.

Mevrouw Sminate, u drukt het allemaal iets voorzichtiger uit dan ikzelf maar ik denk dat het duidelijk is dat dit een propagandavehikel is van minister Somers – ik heb hem dat ook gezegd – dat met belastinggeld is gesubsidieerd en dat hij gebruikt om zijn ideologie en zijn ideeën uit te dragen. Het is dan geen obscure vzw zoals minister Somers zegt, ik had eraan willen toevoegen: geen obscure vzw zoals Let's Go Urban, maar het is en blijft een propagandavehikel dat trouwens ook behoort tot dat fameuze wij-zij-netwerk waar ook het Vredesinstituut, het Agentschap Integratie en Inburgering, de stad Mechelen en de Kazerne Dossin toe behoren. Allemaal hetzelfde soort organisaties die dezelfde ideologie van diversiteit en multikul uitdragen zoals dus ook dit Hannah Arendt Instituut.

Mevrouw Sminate, u hebt aan het begin correct gezegd, in navolging van mijn vraag toen, dat de ideologische diversiteit natuurlijk zeer ver te zoeken is en omgekeerd evenredig is met de diversiteitspropaganda – het gaat dan over de etnisch-culturele diversiteit. Men zal daar namelijk geen mensen vinden, geen sprekers die tot de ideologie van de N-VA of het Vlaams Belang behoren. Het zijn allemaal diezelfde: Herman Van Goethem, Christophe Busch, Nadia Fadil. Herinner u haar uitspraak 'Fuck Flanders'. Herman Van Goethem vindt dat ons aula's te wit zijn en is een anti-blanke racist. En dan is er nog Anya Topolski – linkser vind je niet – en nog een aantal mensen die met een beetje goede wil als centrumlinks zouden kunnen worden betiteld maar dus niemand van N-VA- of Vlaams Belang-signatuur.

Ik heb toen ook gevraagd waarom geen van de vijf sprekers voor de lezingenreeks kan worden gecatalogeerd als behorend tot het ideologisch spectrum ergens tussen de N-VA en het Vlaams Belang. Die vraag heb ik toen gesteld maar daar is niet eens een antwoord op gekomen. Dat is dus veelzeggend. Doek dat Hannah Arendt

Instituut op en geef dat belastinggeld aan onze eigen mensen, die kunnen dat veel beter gebruiken.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Ik dank collega Sminate voor de vraag en minister Somers voor het antwoord.

Collega Sminate, ik ben wel een beetje geschrokken door de toon van de vraag die u naar voren schuift. U zegt dat we een jaar bezig zijn met het Hannah Arendt Instituut, dat we daar een opstartsubsidie aan hebben gegeven en dat er nu moet worden geëvalueerd, maar uw evaluatie ligt eigenlijk al vast. U hebt al beslist dat het eigenlijk niet op zijn plaats is en dat we daar dat geld niet aan moeten geven.

Ik vind dat opmerkelijk. Ik zou vragen dat, als er evaluaties plaatsvinden, we die niet enkel en alleen doen op basis van een verklaring van u en dan een antwoord van de minister daarop, en dan finaal de conclusie. Ik zou dan toch de hoop hebben dat het beleid in Vlaanderen iets ernstiger en iets diepgaander gevoerd wordt en dat als de Vlaamse Regering het een jaar geleden de moeite vond om erin te investeren, we niet na een jaar denken dat we eens met de natte vinger gaan bepalen wat de meerwaarde is. Bovendien denk ik dat dit net het type organisatie is dat geen heilige gralen naar voren schuift, maar dat pragmatische oplossingen op het terrein probeert te vinden en vanuit academische expertise de vertaalslag naar de samenleving maakt voor de uitdagingen die er zijn. Ik weet dat sommigen denken dat alleen met het Vlaams Belang aan de macht te laten komen, die uitdagingen morgen opgelost zullen zijn. Ik vrees dat dat niet het geval is. Ik vrees dat samenleven iedere dag opnieuw werk verzetten is. En dus is het een goede zaak dat het beleid investeert in instellingen en mensen die die de handschoenen opnemen om te kijken hoe we als samenleving stappen vooruit kunnen zetten.

Onze steun hebt u dus, minister, uiteraard met kritische controle. Dat is de rol van ieder parlementslid. Maar die kritische controle moet wel open-minded zijn, en niet een die al de finaliteit van de vraagstelling in zich houdt.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik moet zeggen dat ik toch een beetje gechoqueerd ben door het einde van de tussenkomst van de heer Van Rooy, die eigenlijk zegt dat je het geld aan onze eigen mensen moet geven. Dus de mensen van het Hannah Arendt Instituut beschouwt hij niet als onze mensen. Als ik dan zijn betoog hoor, zijn ze geen deel van onze mensen, omdat ze zijn ideeën niet delen. Hij zegt dat het allemaal links gespuis is – zo noemt hij ze net niet, maar het komt er in feite op neer: het zijn allemaal linkse mensen. Dus dat zijn 'onze mensen' dan niet. Dat is natuurlijk een zeer gevaarlijk betoog. Het ontmaskert nog maar eens wat de ware bedoelingen zijn.

Los daarvan denk ik dat de minister heel duidelijk heeft gemaakt dat het Hannah Arendt Instituut een zeer waardevolle bijdrage levert aan een van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan, namelijk een antwoord bieden op die polarisering, binnen onze rechtsstaat, binnen onze grondrechten die we kennen, onder andere de vrijheid van meningsuiting. Dat is echt een belangrijke taak voor ons, als politici, om dat te doen. De expertise van het Hannah Arendt Instituut is dus zeer welkom. Ik heb begrepen dat ze bijvoorbeeld al zeer waardevol werk hebben geleverd bij het uitwerken van het buddytraject, dat toch een cruciaal onderdeel wordt van het nieuwe inburgeringstraject. In essentie is dat er bijvoorbeeld op gericht om nieuwkomers richting een job te begeleiden.

Ik kijk dus ook met heel veel belangstelling uit naar hun rapport dat in de pijlpijn zit, rond hoe we bijvoorbeeld een duidelijk antwoord kunnen geven op online haat,

want dat is ook echt wel nodig. Ik volg de minister in dezen dat dit echt wel een waardevol instituut is. En wat ons betreft, zijn de middelen die daarin worden gestopt, absoluut geen weggegooid geld, veeleer integendeel.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik moet ook wel zeggen dat ik een klein beetje verbouwereerd ben over de analyse die wordt gemaakt.

Mevrouw Sminate, u zegt dat het mijn taak als minister van Inburgering is om ervoor te zorgen dat mensen inburgeren en om hen zo snel mogelijk aan een job te helpen. Ik probeer dat te doen. Ik denk dat ik op dat punt, sinds het begin van mijn ministerschap, met het agentschap een hele weg heb afgelegd. Ik ga geen historisch perspectief creëren, maar er is een hele weg afgelegd. U mag niet vergeten dat ik niet alleen minister van Inburgering ben. Ik ben als minister ook verantwoordelijk voor het stedenbeleid in Vlaanderen. Ik ben ook verantwoordelijk voor het integratiebeleid in Vlaanderen. Ik ben ook verantwoordelijk voor de lokale besturen in Vlaanderen.

Dit instituut gaat niet over het begeleiden van nieuwkomers. Dit instituut werkt op de driehoek stedelijkheid, diversiteit en burgerschap. En elk van die drie componenten behoort tot mijn kerncompetenties als minister. Als dan twee hoogstaande maatschappelijke academische instituten, topinstituten van twee van onze beste universiteiten, die beide een ijzersterke internationale reputatie hebben om studies te maken rond stedelijkheid, de handen in elkaar slaan, dan is elke Vlaamse Regering daar enthousiast over. Alleen al over dat feit is ze al enthousiast. Als die ten tweede zeggen dat ze in hun academische toren zitten en daar goed werk doen, maar dat ze dat meer willen vertalen en meer ten dienste willen stellen van Vlaanderen, dan is een Vlaamse Regering daar enthousiast over en werkt ze daaraan mee.

Die raad van bestuur bestaat uit drie organisaties, namelijk de Universiteit Antwerpen, de Vrije Universiteit Brussel en de stad waar ze verblijven, die halverwege ligt, namelijk de stad Mechelen. De wetenschappelijke raad bestaat in de eerste plaats uit academici. Ik ga toch niet bepalen welke professor urbane studies de meest geschikte is en welke niet? Dat gaan nu net die twee universitaire instellingen wel doen. Als we daarmee gaan beginnen in Vlaanderen, om aan etiketterij te doen, dan huiver ik. Professor Stijn Oosterlynck, wat is dat voor iemand? Is dat een linkse? Is dat een rechtse? Gaan we mensen zo beoordelen in Vlaanderen? Gaan we academici zo bekijken? Pieter Ballon, gerenommeerd bij iedereen, wordt door de Vlaamse Regering mee betrokken in het uitbouwen van het digitale Vlaanderen. Hij is een internationale topexpert op het gebied van digitalisering en stedelijkheid. Moeten we daar een etiket op kleven? Recent is Leo Neels opgenomen in de wetenschappelijke raad, vanuit zijn expertise. Moeten we daar een etiket op kleven? Gaan we in Vlaanderen zo functioneren? Ik revolteer daartegen. Ik ben het daar niet mee eens.

We zijn een verstedelijkte regio, al zevenhonderd jaar. Samen met Noord-Italië zijn we de eerste verstedelijkte regio in Europa. Dat brengt uitdagingen met zich mee. Deze twee universitaire instellingen zitten dat te bekijken in hun universiteiten en zeggen dat ze dat naar de samenleving willen brengen en ook willen proberen om de andere universiteiten, die weliswaar niet zo'n uitgewerkt instituut hebben rond stedelijkheid, maar die ter zake ook deelonderzoeken doen, daar actief bij te betrekken: Leuven, Hasselt, Gent. Op zo'n moment moet je toch zeggen dat dat fantastisch is? We krijgen hier een sterk academisch netwerk in Vlaanderen. We gaan daar toch mee in zee? Als we daar een beroep op kunnen doen, gaan we daar toch aan meewerken?

Ik ben daarin niet alleen. Ook de minister van Binnenlandse Zaken is daar op werkbezoek geweest en is op dit moment samen met het instituut aan het kijken hoe het instituut een meerwaarde kan zijn voor haar werking.

Het is heel duidelijk dat dit een uniek samenwerkingsverband is, dat we alleen maar kunnen toejuichen in Vlaanderen. Dat zij daarvoor in Mechelen terechtkomen, daar kan ik als titelvoerend burgemeester natuurlijk blij om zijn, maar het is toch niet omdat het in Mechelen gevestigd is, dat men alleen al daarom moet zeggen dat het raar of merkwaardig is?

Ik denk dat we dat verder moeten laten doorgroeien. We hebben daar een unieke samenwerking die ons op heel veel beleidsdomeinen kan helpen. De concrete studies die zij aan het doen zijn, hebben wel degelijk een meerwaarde. Vlaanderen wil inzetten op buddywerking, en niet alleen binnen mijn bevoegdheid, maar ook in andere bevoegdheden. Dan is het toch fantastisch dat daar een ernstig onderzoek naar gebeurt? Wat zijn de randvoorwaarden, wat zijn de valstrikken, wat is het potentieel dat zich daarin kan aanbieden? We vragen aan het instituut om ons daarin te helpen. En de reactie zie je op het terrein. Hoeveel gerenommeerde instellingen gaan niet op zoek naar het Hannah Arendt Instituut, om er samenwerkingen mee op te zetten? Ik ben daar heel blij mee, als die instelling breder kan gaan en meer kan werken.

We gaan toch niet in een wereld vervallen waarbij we, als er op de universiteiten lezingen worden gehouden, gaan kijken wie daarnaartoe komt en welk etiketje we misschien op die persoon kunnen kleven? Daar doe ik als minister niet aan mee. Dat weiger ik pertinent. Ik vind dat dat een academische vrijheid is. We hebben die academische vrijheid net nodig. Dat maakt Vlaanderen net sterk. Dat is een diversiteit aan meningen, maar dan academische meningen. Niet alles is ideologisch divers. Er zijn ook andere academische discussies, gelukkig maar, dan louter ideologische discussies die daar spelen. Dan denk ik dat dat een interessant iets is, tenzij men zegt: 'Rond burgerschap, stedelijkheid en diversiteit is er in Vlaanderen eigenlijk niet veel te doen. Daar moeten we ons niet zozeer mee bezighouden. Laat die academici maar in hun ivoren toren zitten. En als die willen samenwerken, dat ze hun plan trekken.' Dat is niet mijn houding. Ik ondersteun dat voluit. Ik vind dat heel waardevol. Ik vind dat ook heel waardevol in de beleidsondersteuning.

U moet weten dat elke minister in Vlaanderen academische netwerken heeft die hem ondersteunen. Maar vaak moeten we het zelf vragen. We moeten zelf aan de academische wereld vragen wie ons gaat steunen. Hier komt de universitaire wereld zelf naar ons om ons te helpen. Dan kunnen we toch niet anders zeggen dan: 'Oké, we zijn daar blij mee, we vinden dat fantastisch en we ondersteunen dat.'

Een subsidiebeleid waar men de link legt naar private organisaties die we steunen, vind ik hier eigenlijk niet op zijn plaats. We zitten hier met universitaire en academische instellingen, waar de besten van onze studenten doctoreren, waar onze professoren werken, waar men studies doet die internationaal gevalideerd worden. De Vrije Universiteit Brussel (VUB) heeft daarin een internationale reputatie. Antwerpen is die volop aan het opbouwen. We moeten er toch alleen maar blij over zijn dat dat bestaat in Vlaanderen. Dat kunnen we toch alleen maar ondersteunen. Ik deel de terughoudendheid en de kritiek hier – met heel veel respect – niet. Ik geloof dat dit een instituut is dat verder zal groeien, dat zich zal verbreden, dat zijn netwerk nog sterker zal maken en dat een absolute meerwaarde kan zijn in Vlaanderen, een verstedelijkte regio die kampt met de uitdagingen stedelijkheid, burgerschap en de diversiteit die dit met zich meebrengt, en die daar ook antwoorden op moet formuleren.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik wil eerst en vooral reageren op de kritiek van mijn goede collega Vaneekhout. Ik heb de werkzaamheden van die organisatie op de voet gevolgd. Ik geef hier weer wat mijn indrukken zijn na een jaar werking. Maar ik ben net diegene die een evaluatie vraagt. Ik heb nooit gepretendeerd dat ik in een vraag om uitleg van vijf minuten die evaluatie kan maken. Ik zeg gewoon dat dit dringend nodig is. Minister, u doet heel erg uw best om mij te overtuigen en u doet dat op een heel passionele manier. Ik heb heel veel respect voor hoe u dat doet. Ik zie een instituut dat ideologisch heel weinig divers is. Ik zeg helemaal niet, minister, dat u moet bepalen wie daarin moet gaan zetelen. Maar we kunnen toch niet anders dan toegeven dat de leden en de sprekers die we tot hiertoe hebben zien passeren, toch niet echt getuigen van heel veel meerstemmigheid. Dat is wat ik zeg. Daarnaast zeg ik ook dat de voorbeelden van hun werkzaamheden die u aanhaalt, niets bijbrengen dat bijvoorbeeld een agentschap of andere organisaties die we al steunen, niet zouden kunnen doen. Ik kijk uit naar een eventuele evaluatie van hun werkzaamheden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de intrekking van de erkenning van de Yesil Camiimoskee en de weigering van de provincie Limburg om een advies af te leveren ondanks het herhaalde verzoek van de minister – 3063 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, in april 2020 deden er zich feiten voor van manifeste homohaat in een erkende Turkse Diyanetmoskee in Houthalen. De imam, maar ook de Yesil Camiimoskee zelf deelden berichten op sociale media waarin gezegd werd dat homoseksualiteit in de islam verboden is, dat homoseksualiteit ziekte en verval met zich meebrengt en dat homoseksualiteit een van de grootste bedreigingen voor de maatschappij is. De feiten werden zeer laat door de bevoegde diensten ter kennis gegeven, waarna u uiteindelijk op 28 januari 2021 de procedure tot intrekking van de erkenning startte. Op 2 februari heb ik u hierover voor een eerste keer ondervraagd. U erkende toen dat het ging om, ik citeer: "een flagrante schending van het non-discriminatiebeginsel en van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM)", hetgeen, beaamde u, een overtreding van de erkenningsvoorwaarde is. U zei dat u van plan was "om in het dossier van de erkenningen heel consequent op te treden". Hoewel dat niet nodig was, maakte u gebruik van de adviesprocedure en vroeg u aan de betrokken instanties om binnen de zestig dagen advies te geven. De gemeente Houthalen-Helchteren gaf een nietszeggend advies. Tot overmaat van ramp gaf diezelfde gemeenteraad zopas nog extra subsidies aan de in opspraak geraakte moskee, zonder uw uitspraak of beslissing over de eventuele intrekking van de erkenning af te wachten.

Het gaat dus over extra moskeesubsidies die in de gemeenteraad van Houthalen goedgekeurd werden door Vooruit, Groen, CD&V en zowaar de N-VA – onbegrijpelijk wat mij betreft. Enkel het Vlaams Belang stemde trouwens tegen. De gemeente Zonhoven, waar uw partij Open Vld een absolute meerderheid heeft, negeerde uw verzoek en gaf helemaal geen advies. Het provinciebestuur van Limburg, dat uit dezelfde partijen bestaat als de Vlaamse Regering weigert zelfs na uw aandringen om een advies te geven. In Limburg zegt men dus eenvoudigweg: Somers kan de boom in. De bevoegde gedeputeerde, Bert Lambrechts van de N-VA, ontkent dus

dat er een verplichting zou zijn om een advies af te leveren. De N-VA en Limburg vinden dus dat de provincie die moskee wel mag financieren. Ze kreeg al meer dan een half miljoen euro subsidie van de Limburgse belastingbetaler, maar men mag daar geen mening hebben over de wenselijkheid van een eventuele intrekking na schending van de erkenningsvoorwaarden. Dat vind ik totaal onbegrijpelijk.

Ook uw partijgenoot, de heer Van Quickenborne, federaal minister van Justitie, aan wie u gevraagd had om advies te geven binnen de 60 dagen, deed dat niet. Toen hij daarover ondervraagd werd door een van mijn partijcollega's in de Kamer, verwees hij naar allerlei bureaucratische problemen. Kortom, minister, u vangt dus overal bot met uw verzoek tot adviezen. Die adviesprocedure loopt eigenlijk helemaal mank. In februari zei u nochtans ook in deze commissie dat u zou optreden wanneer de 60 dagen voorbij zouden zijn. Minister, vandaag zijn we niet 60, maar 96 dagen na de opstart van de procedure en u hebt nog altijd geen beslissing genomen. Toen ik u eind maart in de plenaire vergadering opnieuw ondervroeg, benadrukte u ook dat u een beslissing zou nemen die, ik citeer: "in de lijn ligt met mijn overtuiging dat homofobie en homohaat geen plaats hebben in onze samenleving."

Minister, daarom heb ik intussen, ruim na het verstrijken van de wettelijke adviestermijnen, toch een aantal pertinente vragen.

Welke beslissing neemt u nu in verband met de intrekking van de erkenning van de Yesil Camiimoskee en op basis van welke argumenten?

Hoe beoordeelt u de weigering van de gemeente Zonhoven en de provincie Limburg om een advies af te leveren ondanks uw uitdrukkelijk, en in het geval de provincie zelfs herhaaldelijk verzoek? Welke maatregelen neemt u desgevallend naar aanleiding hiervan?

Hebt u intussen advies ontvangen van de federale minister van Justitie, die ook verantwoordelijk is voor de Staatsveiligheid?

Welke politieke conclusies trekt u uit deze wel zeer moeizaam verlopen procedure?

Zult u na een volgend incident bij een geloofsgemeenschap of bij een moskee zelf een beslissing nemen in verband met de intrekking van de erkenning, zonder een beroep te doen op adviezen, naar aanleiding van de vaststelling dat de lokale besturen zich onder druk van hun islamitische achterban blijkbaar niet durven uit te spreken over de toch wel enige logische beslissing die kan voortvloeien uit manifeste haatzaaijrij door een moskee en de bijbehorende onmiskenbare schending van de erkenningsvoorwaarden, namelijk de intrekking van de erkenning?

Tot slot, minister, welke andere conclusies trekt u uit deze weinig fraaie zaak?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Janssens, voor uw vraagstelling. U hebt dit inderdaad ook al een keer in deze commissie en ook in de plenaire vergadering bevestigd. Wat is de huidige stand van zaken? Ik heb inderdaad op dit moment nog geen eindbeslissing genomen, omdat ik de adviezen van de veiligheidsdiensten nog niet gekregen heb. Ik hecht er belang aan omdat ik vind dat we ons in dit dossier goed moeten laten bijstaan door de veiligheidsdiensten, omdat er toch wel een politionele, justitiële en veiligheidsdimensie in zit. Het is op zich blijkbaar niet zo verwonderlijk dat ik de adviezen nog niet kreeg, omdat de gemiddelde adviestermijn van onze veiligheidsdiensten om een grondige doorlichting door heel wat instanties toe te laten, vier maanden bedraagt. Conform de federale regeling, de omzendbrief van 2017, moeten adviezen opgevraagd worden bij de volgende instanties: de Staatsveiligheid, het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse

(OCAD), de federale politie – de afdeling Terrorisme en de lokale politie –, de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV), de Dienst Vreemdelingenzaken en de Cel voor Financiële Informatieverwerking.

Vervolgens maakt de Staatsveiligheid van al deze adviezen een geïntegreerd adviesrapport op. Ik verwacht dat advies deze maand. Pas dan neem ik als bevoegd minister een gemotiveerde beslissing over de erkenning of de intrekking van de erkenning.

Ik heb ook een brief gericht aan mijn federale collega, de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, om mij de informatie te bezorgen over zijn beslissing om de verblijfsvergunning van de betrokken imam niet meer te verlengen en over de vraag of deze imam ook effectief het Belgisch grondgebied heeft verlaten. Dit is voor mij een relevant gegeven waarmee ik rekening kan houden in mijn eindbeoordeling. U weet dat deze man effectief het grondgebied zou hebben verlaten, wat natuurlijk een element is in dit dossier.

Voor de duidelijkheid, het erkenningsbesluit houdt geen juridische verplichting in voor de provincie om een advies af te leveren. In dit geval heeft de provincie Limburg zich ervan onthouden om een advies te geven omdat ze blijkbaar van mening was dat ze niet bevoegd was om zich uit te spreken over de naleving van de erkenningsvoorwaarden, en dat haar bevoegdheid beperkt is tot de controle van de administratieve en financiële verplichtingen van lokale geloofsgemeenschappen. Dat is de positie die de provincie Limburg inneemt.

Ik ben het niet eens met deze beperkende zienswijze van de provincie op haar toezichtsbevoegdheid. Ik ben van oordeel dat de provincie wel degelijk een ruime algemene toezichtsbevoegdheid heeft. De provincie is niet enkel bevoegd voor het administratief-financiële aspect maar ook voor de andere aspecten zoals de maatschappelijke relevantie van een lokale geloofsgemeenschap.

Zo moet bijvoorbeeld jaarlijks het verslag lokale betrokkenheid worden bezorgd aan de provincie voor de beoordeling van het erkenningscriterium inzake maatschappelijke betrokkenheid, met andere woorden de wijze waarop de erkende geloofsgemeenschap zich inschakelt in de lokale gemeenschap.

Ik heb met een brief van 25 maart 2021 aan de voorzitter van de provincieraad en de deputatie meegedeeld dat ik deze zienswijze van de provincie betreur en dat de provincie wel degelijk een advies kan geven dat verder gaat dan louter het administratief-financiële.

Ik constateer dat de provincie tot op heden na mijn brief geen bijkomend advies heeft geformuleerd. Nogmaals, ze is niet verplicht om dat te doen maar ze kan zich niet verschuilen achter het argument dat ze daar niet bevoegd voor zou zijn. Ze heeft die bevoegdheid wel degelijk en het had de provincie gesierd om mij een advies te bezorgen.

Deze opheffingsprocedure toont nogmaals de noodzaak aan van de oprichting van de Informatie- en screeningsdienst op lokale geloofsgemeenschappen. Deze dienst zal operationeel zijn op 1 september 2021. Deze dienst zal over de nodige bevoegdheden beschikken om zijn controleopdracht effectief te kunnen verrichten, bijvoorbeeld controles en vaststellingen ter plaatse.

Ik stel ook vast dat er een herziening nodig is van de federale procedure voor het opvragen van adviezen bij veiligheidsdiensten, want ik ben het met u eens dat dit een redelijk lange procedure is. De huidige adviesprocedure is te complex aangezien bij tal van instanties adviezen worden ingewonnen. Ik zal binnenkort hierover met mijn federale collega van Justitie die in het federale parlement heeft gewezen

op deze te bureaucratische aanpak, samenzitten om te bekijken hoe deze advies-procedure kan worden vereenvoudigd in het licht van de toekomstige samenwerking tussen de Vlaamse Informatie- en screeningsdienst en de Staatsveiligheid.

Mijnheer Janssens, u zegt dat de lokale besturen onder druk worden gezet door hun islamitische achterban om geen advies te leveren. Ik laat die analyse voor uw rekening. Vanuit mijn ervaring als burgemeester kan ik u verzekeren dat lokale besturen autonoom werken en zich echt niet onder druk laten zetten door wie dan ook. Ik blijf dus het advies van lokale besturen in een dergelijk dossier heel belangrijk vinden, naast de andere adviezen die mij worden bezorgd.

De Informatie- en screeningsdienst zal binnenkort een cruciale rol spelen. Bij soortgelijke incidenten kan ik deze dienst onmiddellijk ter plaatste de nodige vaststellingen laten doen, personen ondervragen en instanties consulteren. Op die manier wordt mijn informatiepositie versterkt om snel, sneller dan vandaag, beslissingen te nemen. Maar zolang de screeningsdienst niet operationeel is moet ik mij baseren op informatie die mij wordt aangebracht via adviezen van onder andere de gemeenten, de Staatsveiligheid en de veiligheidsdiensten en binnen het huidige decretale kader dat we hopelijk nog voor de zomer in het parlement kunnen wijzigen.

Ik kan natuurlijk geen conclusies trekken over het dossier zelf aangezien ik nog geen eindbeslissing heb genomen. Ik heb u gezegd dat ik tegen eind deze maand het advies van de veiligheidsdiensten verwacht en dat ik dan mijn beslissing neem.

Mijn kabinet heeft inmiddels naar aanleiding van deze zaak ook vragen ontvangen van de kabinetten van de bevoegde gedeputeerden voor erediensten van Antwerpen, West- en Oost-Vlaanderen over de rol van het provinciebestuur bij vaststellingen van inbreuken op de erkenningsvoorwaarden. Ik stel vast dat hierover onduidelijkheid bestaat. Ook stel ik vast dat provincies niet altijd adviezen verlenen bij opheffingsprocedures zoals destijds bij de moskeeën van Beringen en van Leuven.

In het licht van deze zaak over de Houthalense moskee zal ik ten aanzien van de financierende overheden – provincies en gemeenten – vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe erkenningsdecreet een omzendbrief opstellen met verduidelijking over hun rol bij het toezicht op de naleving van erkenningscriteria door lokale geloofsgemeenschappen.

De voorzitter: Minister, ik wil er even op wijzen dat er straks ook nog een vraag komt over de screeningsdiensten op zich. Op het moment dat de vraag werd ingediend, had ik niet voldoende argumenten om ze samen te voegen.

De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U hebt natuurlijk heel wat antwoorden gegeven maar de belangrijkste vraag hebt u onbeantwoord gelaten, namelijk wat nu uiteindelijk de beslissing zal zijn, 96 dagen na de opstart van de procedure inzake de eventuele intrekking van die erkenning. Dit doet heel sterk uitschijnen dat van uitstel afstel zal komen.

U gaat ook over een aantal belangrijke feiten heen. Het gaat hier over uitspraken van een imam, een man met een voorbeeldfunctie binnen de islamitische gemeenschap, een man die ooit het recht heeft gekregen om in ons land te komen werken en die dan dergelijke manifest homofobe uitspraken doet waarvan de moskee trouwens op de hoogte was of moest zijn aangezien ze publiek werden gedeeld op sociale media van de imam en op de Facebookpagina van de moskee zelf. En toch houdt dat moskeebestuur die imam willens en wetens in dienst en wordt vervolgens de moskee door alle politieke overheden, zowel de lokale, provinciale als nu tot nader order ook door de Vlaamse overheid, eigenlijk helemaal met rust gelaten.

Dus al die praatjes over consequent verzetten en optreden tegen homohaat zijn allemaal praatjes voor de vaak. Veel woorden zonder daden. En bovendien lijkt u zich ook alweer te verstoppen achter die adviesprocedure die stilaan een schijnprocedure wordt. U zegt dat u die adviezen van de lokale besturen heel belangrijk vindt. Minister, ik weet niet hoe ridicuul dat klinkt in uw oren maar die lokale besturen lachen u gewoon uit. U krijgt helemaal geen adviezen. Waarom zou u ze dan belangrijk vinden wanneer zij aangeven dat ze zich niet eens bevoegd voelen om een advies af te leveren?

Bovendien, en dan verwijst ik naar het erkenningsbesluit van 2005, opgemaakt door een partijgenoot van u, Marino Keulen, waarin staat dat men ook zonder adviesprocedure onmiddellijk kan overgaan tot intrekking van de erkenning wanneer er elementen zijn die strijdig zijn met de Grondwet en met het EVRM.

U hebt in uw brief aan alle instanties die u om advies vraagt, gezegd dat er inderdaad net op die punten strijdigheden met de erkenningsvoorwaarden zijn maar toch hebt u blijkbaar niet de moed om zelf over te gaan tot de intrekking van de erkenning. Minister, ik betreur dat we 96 dagen na het opstarten van uw procedure nog altijd niet verder zijn en nu opnieuw een maand moeten wachten tot u bijkomende adviezen hebt gekregen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Voorzitter, ik denk dat het geen probleem is dat die twee vragen niet zijn samengevoegd, want de mijne straks gaat over de oprichting zelf van de screeningsdienst en de organisatie en dagelijkse werking. Dat lijkt me een heel andere vraag.

Minister, wat mij opvalt, is dat telkens hetzelfde probleem opduikt, namelijk dat lokale besturen klagen over een gebrek aan informatie om hun rol te kunnen spelen. We hebben dat zelf trouwens ook ervaren op Vlaams niveau.

We hebben hier lang mee geworsteld, maar we hebben er wel degelijk een oplossing voor klaar, namelijk die screeningsdienst, waar ik heel veel van verwacht.

Wat ik wel een beetje jammer vind, is dat men een zondebok zoekt in dit verhaal. Voor mij is het duidelijk: als er inbreuken zijn vastgesteld, dan is het aan de minister om beslissingen te nemen. Hij is degene die hiervoor bevoegd is. We kunnen alleen maar uitkijken naar zijn beslissing.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor de bijkomende vragen, collega's. Het waren natuurlijk vooral beschouwingen en een inhoudelijke reactie, mijnheer Janssens, en niet zozeer bijkomende vragen.

Eerst en vooral: ik neem dit dossier wel degelijk heel ernstig. Wat ik ook heel ernstig neem in zo'n dossier – en ik zal dat ook in de toekomst blijven doen – is om mijn oor te luister te leggen bij en advies te vragen aan degenen van wie ik denk dat ze een inhoudelijke meerwaarde hebben voor de uiteindelijke beoordeling in dit dossier, die bij mij ligt en die mijn verantwoordelijkheid is. En dat zijn de lokale besturen. Dat is de gemeente. Ik begrijp dat de situatie van Zonhoven een andere is dan die van Houthalen. Er zijn ook andere geloofsgemeenschappen die soms grensoverschrijdend werken. Ik geef een voorbeeld: de gemeente Zemst, die bij Mechelen ligt, een advies vragen over een moskee die in Mechelen ligt, maar waarvan ook een aantal gelovigen in Zemst wonen. Ik begrijp dat het voor de gemeente Zemst moeilijker is om daar een zinvol advies over te geven dan voor de stad Mechelen. Ik denk dat dezelfde situatie zich voordoet in Houthalen en Zonhoven. De moskee is gevestigd in Houthalen. Dan is het niet zo evident voor

de gemeente Zonhoven om met hetzelfde inzicht te kijken hoe die moskee zich positioneert binnen de gemeenschap. Houthalen heeft daarop een advies gegeven.

Nogmaals, ik vind dat ook de provincie een advies had moeten geven. Zij zijn daarvoor bevoegd. Zij zijn financieel verantwoordelijk, maar ze hebben ook een rol te spelen. Ze hebben ook een maatschappelijke rol. Ze hebben ook een maatschappelijke relatie daarmee. Ik denk dat het de provincie had gesierd. Ik zal dat in een omzendbrief naar aanleiding van het nieuwe decreet duidelijk maken, dat ik eigenlijk ook wel verwacht dat provincies ook die inhoudelijke rol opnemen en zich niet terugplooiën op een formele positie. Voor alle duidelijkheid, ik ga me ook niet op een formele positie terugplooiën. Ik zal een inhoudelijk onderbouwde beslissing nemen, waarop ik mij ook politiek kan verantwoorden.

Het advies van de veiligheidsdiensten vind ik in dit dossier essentieel. Ik wil goed weten wat de veiligheidsdiensten mij te vertellen hebben. Alleen is die procedure nu te bureaucratisch en duurt die te lang. Dat zijn zes diensten die we moeten raadplegen. Dat is een gedeelde frustratie, heb ik begrepen, met de minister van Justitie. En dus gaan we kijken – dat is ook voor de toekomst belangrijk – hoe de samenwerking tussen de screeningsdienst en de militaire veiligheid en de staatsveiligheid vlotter, efficiënter en sneller kan. Ik denk dat we met de screeningsdienst in een totaal andere omstandigheid komen. Op dat moment kunnen we zelf ter plaatse gaan bekijken wat er gebeurt en gaan we veel sneller zo'n dossier afhandelen.

Dan kom ik bij een volgend belangrijk element in dit dossier. Er zijn feiten gebeurd, die we hebben beschreven, en die niet kunnen. De betrokken imam is het land uit. En er hebben zich sindsdien geen nieuwe feiten voorgedaan. Ik begrijp dat hier een beslissing moet worden genomen. Het is ook belangrijk dat dat niet op de lange baan wordt geschoven en dat we die beslissing binnen gerede tijd nemen. Ik had die ook al liever sneller kunnen nemen op basis van alle adviezen. Maar ik ben ook van plan om die beslissing te nemen. Ik schuif dat niet voor me uit. Ik zal ter zake een onderbouwde beslissing nemen op het moment dat ik die adviezen heb. Men heeft mij nu verzekerd – of toch gezegd – dat deze maand de adviezen vanuit het federale niveau binnenkomen. En dan ben ik ook in staat om daarin een juiste beslissing te nemen.

Ik denk dat we vanaf september in een andere context gaan zitten. Mevrouw Sminate heeft daar ook terecht naar verwezen. Onze informatiepositie zal dan sterker zijn, zodra de Informatie- en screeningsdienst, waar we het straks over gaan hebben, in werking zal zijn.

Mijnheer Janssens, voor u is het voordeel dat u er al een paar keer naar hebt kunnen vragen, maar de beslissing zal alleszins komen. Ik denk dat we op dat moment inhoudelijk het debat met elkaar kunnen voeren, waarbij ik op basis van alle elementen een weloverwogen beslissing ga nemen ten aanzien van de vraag of de erkenning van die moskee al dan niet moet worden ingetrokken. We zullen dan zeker nog de kans hebben om over de grond van de zaak met elkaar van gedachten te wisselen.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Dank u wel, minister. De feiten dateren van april vorig jaar. We zijn nu mei 2021. U zegt dat u het niet op de lange baan wilt schuiven. Ik weet niet wat voor u de lange baan is, maar een beslissing die niet binnen een jaar kan worden genomen, is wat mij betreft wel de zeer lange baan.

Feit is dat voor iedereen die dit dossier volgt, de vaststelling is dat er niet opgetreden wordt tegen inbreuken op de erkenningsregeling. Waarom heb je erken-

ningsvoorwaarden nodig, als de naleving ervan toch niet beoordeeld of gesanctioneerd wordt? We hebben een minister die bevoegd is en die het volgende zegt, zowel in het parlement als in een brief aan de adviserende instanties. We stellen vast dat er flagrante schendingen zijn van het EVRM en van het non-discriminatiebeginsel. De imam heeft bovendien niet eens een inburgeringsattest. Dat wil dus zeggen dat er inbreuken zijn op drie erkenningscriteria. En toch wordt die moskee een jaar lang helemaal met rust gelaten.

Minister, ofwel voldoe je aan de voorwaarden, ofwel niet. Er is geen tussenweg. Je kunt niet een beetje de erkenningsvoorwaarden naleven. Je doet dat ofwel helemaal, ofwel niet. Goed, de vaststelling is dat een jaar na de feiten waarbij er homofobe uitspraken zijn gedaan, zowel door een imam als door leden van de raad van bestuur van de moskee, er vanuit de minister van Gelijke Kansen, vanuit de minister van Inburgering, vanuit de minister bevoegd voor binnenlands bestuur, eigenlijk geen uitgesproken engagement tegen homohaat wordt opgenomen. Ik kan dat alleen maar ten zeerste betreuren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het advies van de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen met betrekking tot de digitale organisatie ervan – 3070 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, in januari van dit jaar heb ik in deze commissie de vraag gesteld of de huidige regelgeving het toelaat om digitaal volksraadplegingen te organiseren, van het verzamelen van de vereiste handtekeningen tot het online uitbrengen van de stemmen. In antwoord op mijn vraag stelde u dat het huidige systeem is gebouwd op een schriftelijke procedure, maar dat u daarover – en dat was met goedkeuren van de hele commissie – aan de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen advies zou vragen. U zou vragen of het huidige decreetale kader een digitale procedure mogelijk maakt, en zo nee, of het wenselijk is om digitalisering van die volksraadplegingen decretaal te voorzien.

Ondertussen heeft de Adviescommissie voor Volksraadplegingen een advies over dit onderwerp uitgebracht. De belangrijkste conclusies daarin zijn dat de huidige bepalingen in het Decreet Lokaal Bestuur niet de mogelijkheid bieden om de fase van het initiatief tot het organiseren van een volksraadpleging digitaal te laten verlopen. Dat houdt concreet in dat handtekeningen momenteel enkel via een fysieke petitielijst kunnen worden verzameld.

Een ander luik van het advies was dat de adviescommissie het wenselijk vindt om het digitaal ondertekenen van een petitielijst via een digitaal loket mogelijk te maken, omdat dat een oplossing biedt voor een aantal praktische problemen met het systeem van de fysieke handtekeningenlijsten, die nu vaak tot discussie leiden, zoals het verifiëren van het aantal handtekeningen, de identiteit van de ondertekenaars, het gerechtigd zijn of niet. Dat leidt vaak tot discussies tussen de indieners en het lokale bestuur.

Een ander element uit het advies is het voorstel om een hybride model te voorzien, waarbij naast de digitale lijsten ook de bestaande analoge lijsten verder mogelijk blijven.

Bij besluit van de Vlaamse Regering van 18 mei 2018 is voorzien dat gemeenten die een digitaal systeem gebruiken bij verkiezingen, dat ook kunnen gebruiken om een volksraadpleging te organiseren.

Tot slot acht de commissie het aangewezen om het digitaal stemmen enkel toe te laten als er voldoende garanties kunnen worden ingebouwd voor een correct stemmingsproces en als er ook wordt gedacht aan mensen met beperkte digitale mogelijkheden en vaardigheden. Daar wordt in het advies ook heel sterk op gewezen.

Minister, om de digitalisering, zowel op het vlak van het initiatief voor een gemeentelijke volksraadpleging als op het vlak van het digitaal stemmen, mogelijk te maken, is dus een juridische basis in de vorm van een besluit van de Vlaamse Regering vereist.

Vandaar mijn vragen.

Welke conclusies trekt u uit dit advies van de Vlaamse Adviescommissie voor Volksraadplegingen?

Vindt u het wenselijk om de gemeentelijke volksraadpleging te digitaliseren? Zo ja, zult u hiervoor het initiatief nemen, en wanneer?

Is er voor de twee fases – het initiatief en de stemming – een juridische basis nodig? Zult u beide fases digitaal mogelijk maken?

In het advies wordt verwezen naar de studie die federaal minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden liet uitvoeren. Op het moment van het advies was die nog niet rond, maar zoals we weten nu dus wel. Uit de studie blijkt dat digitaal stemmen pas haalbaar is tegen 2034. Zult u het organiseren van volksraadplegingen laten afhangen van of afstemmen met de initiatieven rond digitaal stemmen, of zult u voor de volksraadplegingen al eerder de mogelijkheid voorzien om digitaal te stemmen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, ik dank u voor uw vraag. U weet dat ik naar aanleiding van een eerdere vraag, zoals ik beloofd had, advies gevraagd heb aan de Adviescommissie voor Volksraadplegingen. Dat advies is publiek beschikbaar en ik maakte het ook op 31 maart over aan de heer Van Dijck, commissievoorzitter. U hebt al een aantal elementen van dat advies samengevat. Ik ga die niet herhalen. Ik ga onmiddellijk naar de conclusies die ik eraan koppel.

Eerst en vooral wat de initiatieffase betreft, dus de handtekeningenverzameling en de indiening van het verzoekschrift, denk ik dat de stap naar digitalisering gezet kan worden. De technologie is beschikbaar, denk aan een beveiligde e-mail met een versleutelde bijlage voor de indiening van het verzoekschrift. Voor het handtekenen zou kunnen worden gewerkt met de elektronische identiteitskaart of op basis van de tool 'itsme'. Hoe deze tools heel concreet gebruikt kunnen worden, laat ik meer in de diepte bekijken door de administratie Binnenlands Bestuur, met het oog op de vertaling ervan in een juridisch kader dat het gebruik ervan toelaat voor de volksraadpleging.

Ten tweede, wat de fase van de stemming betreft: ook hier ben ik voorstander van digitalisering, maar wel met een aantal randvoorwaarden. De kosten en baten moeten in evenwicht zijn en de veiligheid en geheimhouding van de stemming moet worden gegarandeerd. Er zijn theoretisch twee opties voor de digitalisering van de stemming.

De eerste optie is het gebruik van de stemcomputers voor de verkiezingen bij de volksraadpleging. Het regelgevend kader laat dit toe, maar de administratie meldt dat de stemcomputers daar technisch niet op voorzien zijn. Het ontwikkelen en testen van nieuwe software in de stemcomputers zal een aanzienlijk prijskaartje hebben. Aangezien deze computers nog maar een beperkte levensduur hebben, lijken die kosten niet verantwoord. U weet dat we die computers bijna aan het afschrijven zijn. Het is dus niet verantwoord om daar nu nog nieuwe, dure software op te ontwikkelen voor een beperkte levensduur. Bovendien zit de winst van de stemcomputers bij het tellen van de stemmen. Bij gemeenteraadsverkiezingen betekent dat een groot voordeel, omdat de stemming complex is. Maar bij een volksraadpleging moet men enkel ja- en nee-stemmen tellen. Dat gaat natuurlijk veel sneller, dat is veel minder tijds- en arbeidsintensief. Het voordeel van de digitalisering op deze manier zou minder groot zijn.

Naast die eerste optie, het gebruik van stemcomputers, is er voor de digitalisering van de stemming ook een tweede optie mogelijk: een nieuw systeem van internetstemmen toepassen bij een volksraadpleging. Het is belangrijk dat de Adviescommissie hier dezelfde garanties vraagt op het vlak van veiligheid, authenticiteit en geheimhouding als voor het internetstemmen. De Adviescommissie verwijst hier naar de studie over internetstemmen voor de verkiezingen van de Federale Overheidsdienst (FOD) Binnenlandse Zaken. Ik heb u deel 1 van deze studie reeds overgemaakt. De experts stellen in die studie dat er vandaag geen systeem voor internetstemmen voorhanden is dat voldoende garanties kan bieden op het vlak van veiligheid en dergelijke.

Op basis van deze vaststellingen lijkt de digitale stemming bij volksraadpleging, hetzij met de stemcomputers, hetzij met internetstemmen op dit moment praktisch nog niet realiseerbaar. Ik vind dat we op dit punt echter wel nood hebben aan verdere diepgaande gedachtewisselingen met de experts. Het gaat over technisch complexe zaken. Ik heb in deze commissie reeds gesuggereerd om een gedachtewisseling te organiseren over internetstemmen bij verkiezingen. Ik denk dat internetstemmen bij de volksraadpleging daarbij ook aan bod kan komen. Beide raken elkaar immers, maar er zijn ook verschilpunten: een volksraadpleging is geen verkiezing voor een wetgevende assemblee en het is een eenvoudiger stemprocedé. Met andere woorden: moeten de veiligheidsvoorschriften echt even hoog liggen als bij het internetstemmen voor de verkiezingen? Of kunnen we voor een volksraadpleging opteren voor een minder 'zwaar' systeem van internetstemmen?

Ik vind dat vragen waarover we verder moeten denken op basis van deskundig advies. Dat zou een plaats kunnen krijgen in een gedachtewisseling, bijvoorbeeld in dit forum. Voorzitter, het is niet aan mij om dat te beslissen.

Tot slot moeten we ook breder kijken. De volksraadpleging wordt als instrument niet erg vaak gebruikt, omdat het een heel zware procedurele omkadering kent, maar het decreet over het lokaal bestuur biedt wel de mogelijkheid aan burgers om op een andere manier volksraadplegingen of een soortgelijk instrument te ontwikkelen. U weet dat de lokale besturen op basis van dat decreet andere digitale participatie-initiatieven kunnen nemen en daar zelf de voorwaarden voor bepalen. De kaderregeling van artikel 304 van het decreet Lokaal Bestuur laat dit toe.

In de praktijk leidt dit tot een aantal boeiende voorbeelden. In mijn eigen stad hebben we bijvoorbeeld een burgerpanel opgestart, waarbij burgers via loting geselecteerd worden om te debatteren over een specifiek thema. Na het voeren van de debatten, waarbij de burgers ondersteund worden door experts, maken ze een advies op voor de gemeenteraad. Ik verwijs ook naar het digitale referendum georganiseerd door de stad Kortrijk. Het was geen gemeentelijke volksraadpleging in de zin van het decreet Lokaal Bestuur. Niet minder dan 9880 Kortrijkzananen lieten hun stem horen bij de vraag of een maandelijksse autovrije zondag een goed idee

is. Dit verliep wel degelijk digitaal en was een succes. Het lijkt mij nuttig om dit soort van voorbeelden meer in de diepte te bekijken. Als laatste voorbeeld geef ik er een uit mijn eigen ervaring: in de stad Mechelen hebben we ooit een referendum georganiseerd over de vraag of de Sint-Romboutstoren zijn historisch uurwerk al dan niet moest terugkrijgen. Duizenden mensen hebben eraan deelgenomen. Dat was geen volksraadpleging in de strikte betekenis van het woord, maar het stadsbestuur had zich op voorhand wel geëngageerd om zich neer te leggen bij het resultaat van de volksraadpleging, ongeacht hoeveel mensen er zouden stemmen. Ik denk dat 20 procent van de Mechelaars was komen stemmen, te weinig voor een echte volksraadpleging, maar de stad heeft zich wel neergelegd bij de beslissing van die raadpleging.

Deze praktijken delen en de lokale besturen daarbij ondersteunen, beschouw ik als een belangrijke opdracht. Daarom heb ik, in samenwerking met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), een 'labo burgerparticipatie' opgezet, waarbij 'digitale democratie' een van de drie hoofdcomponenten uitmaakt. Het labo loopt nog tot 2022, maar er worden wel tussentijdse updates gerapporteerd op de website van de VVSG. Ik nodig u allen uit om u daardoor te laten inspireren.

Mijnheer De Loor, ik hoop dat er toch een aantal belangrijke elementen van antwoord kunnen zijn op uw terechte vraag naar hoe we in de toekomst verder zullen omgaan met volksraadplegingen.

De voorzitter: Ik wil even tussenkomen als voorzitter, omdat de minister verwijst naar een studie en naar studies. Inderdaad is er in een voorgaande vergadering afgesproken dat wij een gedachtewisseling zouden organiseren. Maar we wachten eigenlijk op twee studies. De eerste is inderdaad bezorgd, de tweede moet nog komen. Het is aan jullie: als jullie de eerste studie al willen ontvangen, dan sturen we die onmiddellijk door, geen enkel probleem. Die staat zelfs op het intranet. Ik zou wel willen vragen om daar geen vragen over in te dienen, maar te wachten tot de tweede studie binnen is, om een volwaardige gedachtewisseling te organiseren. Anders zitten we met horten en stoten te discussiëren. Het is niet aan mij om daar alleen over te oordelen. Ik hoor graag van jullie of jullie daar een andere mening over hebben.

De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Dank u wel, voorzitter. Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik vond het een goed advies rond volksraadplegingen dat de Adviescommissie heeft uitgebracht. Ik ben ook tevreden met uw antwoord. Ik ben blij dat u ook positief staat tegenover de digitalisering van dit proces. Het initiatief om een volksraadpleging te organiseren, kan inderdaad op een vrij eenvoudige manier. Daar vraag ik ook wel om de nodige aandacht te geven aan de mensen die minder vertrouwd zijn met het digitale werken. Dat is een bedenking die de Adviescommissie ook gemaakt heeft. Maar het heeft inderdaad een groot aantal voordelen. Het zal veel discussies vermijden tussen de indieners en de lokale besturen. Natuurlijk blijft de stemming zelf een probleem. Op korte termijn is dit niet haalbaar. Maar het is goed dat er zeker verder over gebogen wordt en dat het voorwerp zal uitmaken van een gedachtewisseling in onze commissie.

Minister, ik heb nog een paar bijkomende vragen over het initiatief dat vrij snel kan worden georganiseerd en geïmplementeerd. Ik wil erop aandringen om daar snel werk van te maken. Hoe ziet u de volgende stappen daartoe? Welke timing kunt u daarop plakken?

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Ik dank de minister voor zijn antwoord en de heer De Loor voor zijn vraag, want dit is inderdaad een punt waar we zeker aan moeten

werken. Die volksraadpleging blijft immers een manier om de burgers, in eerste instantie bij het lokale beleid, te betrekken. De verwachtingen over de invulling van het advies dat zij geven, zijn natuurlijk altijd hooggespannen. Niettemin is het een belangrijk instrument voor de toekomst, zeker met de digitale middelen die ons nu ter beschikking staan.

Het lokale bestuur waar die referenda zoveel kunnen betekenen voor kleine heikele punten, heeft deze periode precies aangetoond te kunnen omgaan met de nieuwe digitalisering: digitaal vergaderen, digitaal stemmen, werkbladen openen waar men samen aan kan werken. We zijn daar goed mee bezig, maar net als de heer De Loor zegt, moeten we ook de mensen die digitaal niet helemaal mee zijn, omdat ze daar zelf voor kiezen of daar de middelen niet toe hebben, meenemen en dus gaan voor dat hybride gebeuren.

Zolang wij geen zekerheid kunnen geven over authenticiteit, over een goede manier van handtekenen, is enig voorbehoud, zeker inzake stemmen, maar ook voor volksraadplegingen, aangewezen. We zullen ons daar in de toekomst zeker nog over kunnen informeren en daarover kunnen beraadslagen.

De voorzitter: De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Dit is inderdaad een interessant onderwerp. Wij vinden de volksraadpleging ook heel belangrijk als een van de instrumenten in het kader van de directe democratie. Maar zoals de minister zegt, wordt het niet zoveel gebruikt. Een van de hoofdredenen daarvoor is natuurlijk het vele werk dat moet gebeuren voor men tot die volksraadpleging komt, waaronder het verzamelen van handtekeningen. Maar ik denk dat de tool om daar een mouw aan te passen eigenlijk al beschikbaar is.

Bij de vorige verkiezingen was het bij de indiening van de voordrachtakten, ook wanneer men door een x-aantal kiezers moest worden voorgedragen, mogelijk om via de elektronische handtekening van die kiezers aan dat aantal te komen. Een volksraadpleging zal misschien een groter aantal moeten kunnen bereiken, maar het zou wel heel nuttig zijn zich daarop te baseren.

Minister, is dat systeem onderzocht? Is dat de basis waarop kan worden gewerkt? Werkte dat goed bij de indiening? Voor ons, de klassieke partijen, was dat van minder belang omdat het meestal uittredende mandatarissen zijn die handtekeningen zetten. Maar het kan interessant zijn om na te gaan wat er is gebeurd met die partijen die zich vooral moeten baseren op de handtekeningen van voordragende kiezers. We zijn zeker voorstander om dit te onderzoeken en dit, indien mogelijk, op korte termijn te implementeren.

Wat het uitbrengen van de stem betreft, zijn wij eerder een koele minnaar van een digitaal systeem omdat het geheim van de stemming zo belangrijk is. Men kan het technisch perfect organiseren dat men van thuis anoniem kan stemmen, maar men kan nooit garanderen dat de sociale druk niet meespeelt. Wanneer mijn kinderen thuis moeten stemmen en vader staat over de schouder mee te kijken, dan is dat moeilijker dan wanneer zij hun stem alleen kunnen uitbrengen in een stembureau. Minister, wat is uw mening daarover?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik dank de heer De Loor voor zijn vraag. Ik treed de minister bij dat heel wat lokale besturen intussen op een moderne manier aan burgerparticipatie doen, de ene wat meer dan de andere. En dan denk ik dat het aan de Vlaamse overheid, aan ons is om die sterk participatieve gemeenten te blijven triggeren door innovatieve projecten – en dat doet u, minister – maar ook om de minder sterke leerlingen van de klas een duwtje in de juiste richting te

geven. Ik houd dus nogmaals een pleidooi om die mindere leerlingen zeker mee te nemen in dat labo of in projectsubsidies.

Daarnaast is het onze taak als decreetgever om een minimumgrens voor te schrijven op het vlak van participatie, en dat is onder meer die volksraadpleging. Ik geloof oprecht dat, wanneer straks de opkomstplicht wordt afgeschaft, die volksraadpleging of die burgerparticipatie tout court nog belangrijker kan worden dan voordien, omdat we dan nog meer burgers permanent, continu en snel kunnen betrekken bij het beleid. En dan is het goed dat we stappen zetten in de richting van de modernisering en digitalisering van die volksraadpleging. We zijn het er allemaal over eens dat de procedure verouderd is en niet meer van deze tijd. Persoonlijk vind ik zelfs het woord een beetje ouderwets klinken maar dat is misschien minder belangrijk.

Door de stoeve en dure procedure die de schriftelijke volksraadpleging vandaag is, zijn in het Decreet Lokaal Bestuur een aantal beperkingen ingeschreven. Zo mag een volksraadpleging maar om de zes maanden worden ingeroepen en mag ze maximum zesmaal per bestuursperiode worden georganiseerd. Dat is niet evident wanneer men dat instrument flexibel en permanent wil kunnen inzetten voor de burgers en de burgerparticipatie. Minister, kunt u dit opnemen in het onderzoek? Kunnen we een aantal beperkingen wegwerken zonder de waarde van de volksraadpleging te verminderen?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega's, op 23 februari hebben de heer Warnez en ikzelf de minister een vraag gesteld over die studie over online stemmen. Verkiezingen zijn natuurlijk de hoogdag van onze democratie, maar misschien kunnen we de link leggen en bekijken of dat ook niet mogelijk is voor bijvoorbeeld volksraadplegingen. Ik dank de heer De Loor voor zijn vraag, we delen dezelfde interesse en dat is natuurlijk altijd plezant.

Er was al afgesproken dat er een gedachtewisseling zou komen en ik wil er dan ook op aandringen dat die er effectief komt, liefst voor de zomer. We zien dan wel wanneer die tweede studie er komt.

Ik begrijp de bezorgdheid wanneer het gaat over verkiezingen, maar ik geloof echt wel dat er in het kader van volksraadplegingen mogelijkheden zijn. Ik stel vast dat vandaag al heel wat gemeentebesturen aan het experimenteren zijn met een soort van digitale raadpleging, via Facebook, Hoplr of andere socialemediakanalen. En ik weet dat dat dan indicatieve stemmingen zijn die natuurlijk niet de waarde hebben van een volksraadpleging, maar men voelt toch die druk van onderuit. We kunnen die maar beter volgen en onze regelgeving inzake volksraadplegingen aanpassen.

Ik ben blij om bij de collega's van de meerderheidsfracties maar ook bij anderen te horen dat we misschien die hele regelgeving over referenda eens tegen het licht moeten houden en naar de 21e eeuw vertalen. Digitalisering speelt daar een heel belangrijke rol in. Ik kijk uit naar de gedachtewisseling en ik ben blij dat de minister ook op dat spoor zit. Ik denk dat we daar deze legislatuur een aantal belangrijke stappen vooruit zouden kunnen zetten.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, dit is een echt interessant debat dat ons natuurlijk allemaal enorm bezighoudt.

Wat de tweede studie betreft waar de voorzitter naar verwezen heeft, heeft federaal minister Verlinden gezegd dat die in de tweede helft van de maand mei wordt opgeleverd. Ik denk dat we die dan ook zullen krijgen. Op dat moment beschikt de

commissie over alle informatie om, wanneer ze dat verstandig acht, daarover een hoorzitting met experts te organiseren. Als minister kan ik daar niet instrueren maar ik zou het in elk geval boeiend vinden om van hen te horen wat kan en niet kan en het debat daarover verder uit te diepen. Dat is een eerste belangrijk element.

Mijnheer Buysse, er was al een tool gemaakt voor 2018, maar die is toen nog niet gebruikt, omdat men nog te weinig tijd had. Daar is dus ook nog geen echte evaluatie van. Die tool kan ook niet, zo heb ik ondertussen begrepen van de administratie, één op één toegepast worden op de initiatieftool voor een referendum. Alleszins zijn daarvoor de technologische randvoorwaarden wel beschikbaar. Dat blijkt ook uit het advies.

Ik heb de administratie gevraagd om de zaken technisch verder uit te pluizen. Ik zou in het najaar naar de regering willen gaan met een voorstel. Het is evident dat ik daarover mijn collega's in de regering moet raadplegen en dat we daar op één lijn moeten raken. Maar mijn voorstel zou zijn dat ik in het najaar het debat initieer in de schoot van de regering, om te kijken of wij de initiatieffase van een volksraadpleging niet kunnen digitaliseren. Ik denk dat daar weinig echt fundamentele discussies over zijn.

En dan zijn er een aantal vragen die wat verder gaan. Kunnen we dat instrument niet beter valoriseren? Er is een stroeve procedure. Moeten we niet nog wat drempels wegwerken? Ik vind dat een interessant debat. We moeten dat debat zeker kunnen voeren. Alleen leert mijn ervaring me dat je naast het besluit Volksraadpleging ook bevragingen kunt organiseren bij een bevolking die je als gemeentebestuur als bindend ervaart. Want ook een volksraadpleging is eigenlijk niet bindend. Een volksraadpleging blijft een adviserend instrument. Het schepencollege kan nog altijd zeggen dat het daarmee aan de slag gaat. Wij hebben in Mechelen geregeld volksraadplegingen georganiseerd. Soms is dat op microschaal, bijvoorbeeld een straat die moet worden heraangelegd: bent u het daarmee eens of niet? Daarbij heeft het schepencollege altijd de positie ingenomen dat we de uitslag als bindend beschouwen. Wij gaan niet achteraf nog eens zelf kijken of we het nu eens zijn met het resultaat of niet. Neen, als we de mensen bevragen, is het bindend.

Ik herinner mij een referendum dat we georganiseerd hebben in een wijk in Mechelen, Nekkerspoel. Daar hebben tweeduizend burgers aan deelgenomen. Dat ging over circulatie. Een verkeerscirculatieregeling, dat is vaak erg uitdagend op lokaal vlak. Daarbij hebben wij ons op voorhand geëngageerd en gezegd dat we ons erbij zouden neerleggen. Het torenuurwerk: zesduizend Mechelaars, wij hebben ons daarbij neergelegd. Ik heb in mijn twintig jaar burgemeesterschap misschien wel vijftig tot honderd referenda georganiseerd, samen met mijn schepencollege, over allerlei discussies. Maar we hebben dat eigenlijk nooit gedaan in het sjabloon van de volksraadpleging, om de eenvoudige reden dat dat een tamelijk zware procedure is, die ook heel kostelijk is en die veel vraagt, maar die meer waarborgen in zich houdt op het vlak van objectiviteit, correctheid en al wat je wilt. Laat dat ook wel duidelijk zijn. Dat is een andere procedure.

Ik ben er absoluut voorstander van om over die volksraadpleging en misschien aanverwante instrumenten grondiger van gedachten te wisselen en te kijken wat daar extra kan. Want ik geloof echt dat rechtstreekse democratie een prachtig complement is. Het kan de representatieve democratie niet vervangen, maar kan wel een enorm sterke aanvulling zijn op die representatieve democratie. In tal van gevallen kan het burgers eigenlijk meer, beter en rechtstreekser betrekken bij het bestuur, en zeker bij het lokale bestuur. Ik wil daar dus met heel veel openheid en heel veel voluntarisme naar kijken.

Met betrekking tot de initiatieffase, mijnheer De Loor, zal ik dus in het najaar naar de regering gaan. En wat de verdere bespreking ten gronde betreft, en de bezorgdheden die men daarover heeft, is mijn suggestie om, zodra u het tweede deel van het rapport hebt, dat in de schoot van de commissie te bespreken met experts, zodat je daar als commissie en als parlement verder een inhoudelijke positie in kunt innemen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik ben tevreden dat de vraag er opnieuw een breder debat van maakt over volksraadplegingen en hoe we de betrokkenheid van burgers bij de politiek kunnen verhogen.

Om naar de essentie van de vraag terug te keren: ik denk dat we moeten inzetten op een hybride systeem, omdat we op die manier ook tegemoetkomen aan de verzuchtingen en bekommernissen die de adviescommissie heeft geuit met betrekking tot mensen die minder vertrouwd zijn met het digitale.

Collega Van Miert heeft inderdaad verwezen naar een aantal voordelen van het digitaal werken en van hoe veerkrachtig de lokale besturen, maar ook dit parlement, zijn geweest om een paar versnellingen hoger te schakelen in de digitale wereld naar aanleiding van corona. Maar met de cyberaanval van vandaag aan de figuurlijke overkant van de straat, zijn er misschien nog een aantal bedenkingen bij. Dat wijst ook nog eens op de tekortkomingen.

Minister, ik volg het zeker verder op. Het is goed dat u na de zomer de nodige initiatieven zult nemen rond het digitaliseren van het initiatief van de volksraadpleging.

Het ging hier tot slot ook over de hoogmis van de democratie, de verkiezingen. Ik stel jammer genoeg vast dat deze Vlaamse Regering de opkomstplicht zal afschaffen. Op die manier zullen een aantal doelgroepen minder aan bod komen in de politiek. Ik betreur dat ongelooflijk. We zullen het daar in deze commissie ongetwijfeld nog verder over hebben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over managementrapportering bij lokale besturen – 3089 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, deze vraag is wat technisch van aard, maar als goed bestuur waar we voor staan – waar is de tijd van de slogan? – moeten we deze vraag toch durven te stellen, om ook een goed bestuur binnen de lokale besturen mogelijk te maken.

Het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing heeft enkele maanden geleden zijn eindrapport gepubliceerd, in samenwerking met Audit Vlaanderen, betreffende de managementrapportering bij lokale besturen. Daar kwamen een aantal pijnpunten en suggesties in naar voren. We weten allemaal dat een goed managementrapporteringssysteem er onder meer voor moet zorgen dat het management de beleidsver-

antwoordelijken kan ondersteunen in hun beleids- en beslissingsproces. Een adequate monitoring is dan ook een belangrijk onderdeel van de beheerscontrole en de organisatiebeheersing van het bestuur.

Uit het onderzoek van het steunpunt blijkt dat we nog onvoldoende stilstaan bij de interne managementrapporten bij heel wat lokale besturen. Dat geldt dan zowel voor de reikwijdte ervan, als voor de kwaliteit en de eraan gekoppelde doelstellingen. Daarnaast worden de bestaande rapporten en instrumenten slechts beperkt aangewend om de daadkracht, de performantie en de output van de werking effectief en efficiënt aan te sturen.

Het grootste probleem dat in het onderzoek wordt aangekaart, is het gebrek aan systematiek: in de doorwerking van vooraf opgelegde doelstellingen, in de gehanteerde criteria, in de organisatie en structuur enzovoort. Daarnaast speelt volgens het onderzoek de afwezigheid van verantwoordelijkheid binnen het managementteam een belangrijke rol.

Minister, ik heb een aantal vragen naar aanleiding van de conclusies van dit rapport. Het rapport suggereert om de lokale besturen te engageren om meer in te zetten op systemen van interne controle, monitoring en evaluatie. Audit Vlaanderen gaf aan dat in de helft van de bestudeerde besturen de organisatiestructuur op een aantal vlakken tekortschiet om een goede monitoring effectief mogelijk te maken. Hoe wilt u de lokale besturen bewustmaken van de werkpunten rond het beheerscontroleproces en de beheerscontrolecultuur en ervoor zorgen dat lokale besturen er actief mee aan de slag gaan?

Uit het rapport blijkt dat alle beschikbare data niet ten volle worden benut en managementrapporteringen vaak een ad-hocverzameling van informatie zijn. Het rapport doet daarom de suggestie om werk te maken van een datawarehouse, waarbij alle beschikbare data zowel op Vlaams als op lokaal niveau gebundeld worden, in plaats van te werken met sjablonen. Ziet u daar een mogelijk alternatief in? Hoe kunnen we de lokale besturen daarin ondersteunen?

Hoe wilt u het draagvlak voor een adequaat managementrapporteringssysteem vergroten? Op welke manier wilt u de lokale besturen bijstaan om dit op te nemen en erin te investeren?

Ten slotte doet het rapport de aanbeveling om de verantwoordelijkheid voor alle rapporteringsverplichtingen bij het managementteam te leggen en dit eventueel ook vast te ankeren in een decreet. Hoe staat u tegenover deze aanbeveling?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van den Heuvel, hartelijk dank voor uw interessante en inderdaad iets meer technische vraag. Ook om de wat meer technisch inhoudelijke vragen te beantwoorden, zijn we in het parlement samen.

Wat is het uitgangspunt? Vlaanderen heeft de administratieve lasten en de rapporteringsverplichtingen van lokale besturen de voorbije tijd afgebouwd. Lokale besturen krijgen daardoor enerzijds meer autonomie, maar anderzijds ook meer verantwoordelijkheid. Die twee zaken hangen natuurlijk onlosmakelijk aan elkaar vast. Het vormgeven van de eigen organisatiebeheersing en de uitbouw van een organisatiebeheersingssysteem op maat winnen daardoor aan belang. De decreetgever heeft gekozen voor een globaal decreetaal kader op hoofdlijnen, waarbinnen de besturen zelf hun concrete regels en procedures van organisatiebeheersing kunnen vastleggen. Audit Vlaanderen evalueert de organisatiebeheersing, gaat na of ze adequaat is en formuleert aanbevelingen tot verbetering daarvan. Daarvoor kunnen bijvoorbeeld organisatie- en procesaudits uitgevoerd worden. Sinds kort

neemt Audit Vlaanderen de evaluatie van de aanpak van organisatiebeheersing systematisch mee in elke audit. Zo krijgen minimaal honderd lokale besturen – een derde – jaarlijks feedback op de manier waarop ze hun organisatiebeheersing aanpakken. Bij de meeste van deze audits is er ook aandacht voor systemen van monitoring en rapportering.

In tegenstelling tot de wettelijke beleidsrapporten – het meerjarenplan, de aanpassingen ervan en de jaarrekeningen – kan de managementrapportering niet altijd even gemakkelijk gevat worden in formele schema's of modellen die door alle besturen nuttig kunnen worden gebruikt. Zoals reeds gezegd, bestaat er inzake dit onderwerp een globaal decretaal kader. Het decreet Lokaal Bestuur bevat momenteel dan ook geen concrete bepalingen of verplichtingen over managementrapportering of het opzetten van een managementinformatie- en rapporteringssysteem. Het is aan de lokale besturen zelf om de concrete invulling van de organisatiebeheersing binnen het eigen bestuur uit te werken en vorm te geven. Dat is logisch, want de bruikbare managementrapportering dient een antwoord te geven op specifieke interne informatiebehoeften en vraagt dus maatwerk. Dat betekent dat de concrete inhoud en de vorm van de managementrapporten en de wijze waarop gerapporteerd wordt, organisatiegebonden zijn en afhankelijk van individuele factoren binnen elk bestuur: rapporteringstools, beschikbare data, personeelscapaciteit enzovoort.

In die context is het geen goed idee om vanuit Vlaanderen hiervoor centraal een datawarehouse op te zetten. De behoeften van de individuele lokale besturen op het vlak van omgevings-, beleids- en managementinformatie zijn daarvoor te verschillend. De ontwikkeling van een datawarehouse start in principe met een doorgedreven informatiebehoefteanalyse en de opmaak van een informatiematrix. Dat is iets dat per lokaal bestuur moet gebeuren. Daarnaast is de opzet van een datawarehouse niet louter een IT-vraagstuk, aangezien het de inzet van verschillende competenties en rollen binnen een organisatie vraagt. Lokale besturen kunnen deze systemen dus het best individueel ontwikkelen, maar niets belet hen uiteraard om lokaal samen te werken, bijvoorbeeld, mijnheer Van den Heuvel, op het niveau van de regio. Ook de werkgroepen actief binnen Exello.net, de algemeen directeurs, of Vlofin, de financieel directeurs, kunnen daarin een actieve rol opnemen.

Maar wat zijn nu de mogelijkheden om vanuit Vlaanderen te ondersteunen? Om tegemoet te komen aan de vraag van vele, vooral kleinere, besturen naar een houvast om een gepaste beheersrapportering uit te bouwen, heb ik eind vorig jaar om te beginnen een academische studie laten uitvoeren door het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing over het opzetten van een managementrapportering binnen de lokale besturen. Dit rapport werd gepubliceerd op de websites van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) en het Steunpunt en werd breed gecommuniceerd. Zoals u hebt aangegeven, hebt u de conclusies en de aanbevelingen van dit onderzoeksrapport goed gelezen. Proficiat daarvoor. De handvatten die hierin aangereikt worden, kunnen de besturen op weg helpen bij de geleidelijke uitbouw van de managementrapportering. Zo worden er bijvoorbeeld kritische succesfactoren bepaald die handelen over de algemene aanpak, het proces, de organisatiestructuur en de organisatiecultuur.

Ten tweede, stelt Audit Vlaanderen op zijn website heel wat goede praktijken ter beschikking op het vlak van organisatiebeheersing.

Ten derde, wat het datavraagstuk betreft: vanuit de Vlaamse overheid worden al heel wat data over lokale besturen ter beschikking gesteld: de BBC-data (beleids- en beheerscyclus), de data van de Gemeente-Stadsmonitor en de data van Statistiek Vlaanderen. Deze data zijn allemaal toegankelijk voor lokale besturen.

Tot slot heb ik, naar aanleiding van een eerdere vraag van u in deze commissie, contact opgenomen met het Kenniscentrum Vlaamse Steden. Daarna werd bekeken hoe we extra besturen kunnen overtuigen om toe te treden tot het registratie- en rapporteringsinstrument ORBA (Opvolging Realisatie Bestuursakkoord). Er werd een nieuwe oplossing gevonden: er werd beslist om ook andere lokale besturen te laten toetreden tot de groep van de centrumsteden. De nieuwe instappers krijgen een centrumstad als peter en meter en ontvangen een starterspakket om de opstart vlot te laten verlopen. Daarnaast krijgen ze ook toegang tot de gegevensuitwisseling tussen de centrumsteden. Ik kan u mededelen dat er drie nieuwe besturen zijn toegetreden en dat er nog vier besturen ingestapt zijn in een traject om te bekijken of dit ook voor hen een geschikte tool is. De drie nieuwe besturen die zijn toegetreden zijn Houthalen-Helchteren, Tremelo en het u en mij welbekende Willebroek. Vooral voor de geïnteresseerden: bij het Kenniscentrum zijn ze klaar om nog extra deelnemers te verwelkomen. Dus wie wil, kan daar altijd terecht. De deelnemers krijgen een peter en meter en een starterspakket.

Hoe kan het draagvlak voor managementrapporteringssystemen nog vergroot worden en hoe kunnen we de lokale besturen aanmoedigen om daar meer in te investeren? Hierbij denk ik aan drie zaken: blijven communiceren via regelmatige communicatie, waar mogelijk wijzen op het belang van een cultuur van meten en het gebruik van prestatie-informatie en de inhoud en de aanbevelingen van het onderzoeksrapport verder bespreken en afstemmen met het werkveld. Dit overleg zal geïntegreerd worden in het traject dat dit jaar zal worden opgestart inzake de evaluatie van de BBC en de leesbaarheid van de BBC-beleidsrapporten.

Het rapport doet de aanbeveling om de verantwoordelijkheid voor alle rapporteringsverplichtingen bij het MAT te leggen en dit ook vast te leggen in het decreet Lokaal Bestuur. U vraagt hoe ik hiertegenover sta. Wel, het huidige decretale kader bevat duidelijke en consistente bepalingen over de organisatiebeheersing, over de minimale rapporteringsverplichting en over de bevoegdheden en verantwoordelijkheden op dit vlak. Dat kader zorgt ervoor dat elk bestuur zelf de mogelijkheden en verantwoordelijkheid heeft om de verschillende rapporteringsverplichtingen te leggen bij de personen en organen die daarvoor het best geplaatst zijn. Besturen die daarvoor een grote verantwoordelijkheid bij het MAT willen leggen, kunnen dat perfect doen binnen het huidige decretale kader. Het decreet Lokaal bestuur moet daarvoor niet gewijzigd worden. Eerder dan vanuit Brussel extra formaliteiten op te leggen, laten we dit dus beter over aan de lokale autonomie. Tot slot ben ik het principieel eens met deze aanbeveling uit het onderzoeksrapport. Ik vind het op zich een goede zaak dat een lokaal bestuur zegt om die verantwoordelijkheid bij het MAT te leggen, maar dat blijft voor mij een keuze die men expliciet maakt. Op basis van het decreet kan dat binnen het lokale bestuur en men weet dat men die verantwoordelijkheden ook moet definiëren. Met andere woorden: men kan dus een keuze maken die daarvan afwijkt, maar de meest logische keuze lijkt me inderdaad om die verantwoordelijkheid bij het MAT te leggen.

Collega Van den Heuvel, ik hoop dat ik u daarmee heb kunnen antwoorden op uw pertinente vragen.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, dank u wel voor uw zeer degelijke antwoord. Dit is toch een item waar we aandacht voor moeten hebben. Als we eerlijk zijn, moeten we vaststellen dat de cultuur van lokaal bestuur tot lokaal bestuur enorm verschilt. Daarom heb ik gewoon de bekommernis om te blijven sensibiliseren en aan te moedigen. Want ik heb de indruk, als ik dat vanuit mijn ervaring bekijk, dat het een beetje afhangt van een gedreven algemeen directeur of een financieel directeur hoe de cultuur in dat lokaal bestuur is, of van een verantwoordelijke politicus. Laat ons eerlijk zeggen: het is nog geen gedragen of volwassen

cultuur waar het hele lokale bestuur, door alle managementteamleden of collegeleden, de cultuur van monitoring, beheerscontrole, evaluatie en bijsturing uitdraagt.

Daar hebben we nog wat werk aan de winkel. Vandaar ook deze vraag.

Langs de andere kant mogen we niet vervallen in een keizer-kostermentaliteit en 37 regeltjes opleggen en 38 rapporten laten schrijven door de lokale besturen. Dat is absoluut niet de bedoeling. Maar ik denk dat het toch wat breder moet gaan dan dat een toevallig lid van een managementteam, een algemeen directeur of een toevallig collegelid dat op de agenda zet van een lokaal bestuur. Daarom is mijn vraag om vanuit het Vlaamse niveau de lokale besturen te blijven sensibiliseren en op het belang daarvan te blijven wijzen.

Ik begrijp dat u zegt dat het datawarehouse een verantwoordelijkheid is van het lokale bestuur zelf. In mijn gemeente is er wel een managementteam dat aandacht heeft voor deze beheerscontrole. We krijgen nu trouwens ook Audit Vlaanderen op bezoek wegens de fusie en we willen er absoluut aan meewerken om daar versterkt uit te komen. Er zullen zeker zaken zijn die beter kunnen. Maar ik merk toch dat ook in een bestuur waar een managementteam is en dat openstaat voor monitoring en evaluatie, de datavergeving niet van een leien dakje loopt. We moeten er toch eens over nadenken hoe we dat kunnen verbeteren. Ik denk dat daar niet alleen het lokale bestuur een zoektocht moet doen, omdat er op dat vlak dan misschien wel dubbel werk gebeurt, omdat er heel wat data verzameld worden op het wat hogere niveau. Ik denk dan vooral aan het Vlaamse niveau. Daarom vraag ik om dat nog eens in ogenschouw te nemen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van den Heuvel, het is inderdaad een belangrijker thema dan het op het eerste gezicht lijkt. Het heeft te maken met de kwaliteit van het bestuur. Het is niet altijd sexy, laten we eerlijk zijn. U zegt dat niet elk bestuur er rijp voor is. Niet in elk schepencollege in Vlaanderen is daar evenveel interesse voor. Vaak wordt dat gemakkelijk geparkeerd bij de administratie omdat het een zekere beperking van de vrijheid en van actie is, want men schakelt zich toch wat in een planmatig beleid in. Het is iets waar we aandacht aan moeten blijven besteden. Dat is net de reden waarom ik het een goede zaak vind dat Audit Vlaanderen beslist heeft dat het bij elke audit de organisatiebeheersing en de lokale aanpak onder de loep neemt en daarover rapporteert. Dat is een heel belangrijke zaak. Trouwens, exact om de reden die u hebt genoemd, besliste Audit Vlaanderen eind 2020 om een thema-audit te doen over de opvolging van de meerjarenplanning bij veertien lokale besturen. Uit die audit blijkt wat u ook hebt bevestigd: dat een aantal besturen nog zoekende zijn op dat vlak. Daarom zullen we deze reeks van audits laten opvolgen door een aantal sensibiliseringsactiviteiten in samenwerking met de provinciale bestuursscholen en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Zo zijn er in juni specifiek hierover een aantal webinars gepland voor het management en de politiek verantwoordelijken van de lokale besturen, om dat thema hoger op de lokale agenda te krijgen. Door het delen van de vaststellingen van Audit Vlaanderen, met inbegrip van de opgetekende goede praktijken, kunnen de lokale besturen beter worden gewapend om de kwaliteit van de tweede opvolgingsrapportering over de meerjarenplanning naar een hoger niveau te tillen.

Maar nogmaals, wat datawarehouse betreft, vrees ik dat dat niet echt te realiseren valt zonder een zeer ingrijpende opgelegde regelgeving. Dan moet men beginnen te uniformiseren. Ik ben daar toch wat terughoudend over.

Ik ben het met u eens dat we echt moeten doorduwen op het bewustmaken, het aanreiken van goede praktijken van wat organisatiebeheersing juist betekent en

de mogelijkheid om zich in te schakelen in het netwerk van de centrumsteden, die meer capaciteit hebben dan kleine gemeenten. Men kan zich een meter of een peter zoeken. Dan krijgt men een starterspakket en kan men zich daarin laten begeleiden. Er is een heel concreet aanbod naar de gemeenten die zoekende zijn.

U zegt dat we enerzijds niet te betuttelend mogen zijn, maar dat we anderzijds wel moeten zorgen dat de kwaliteit verhoogt. Dat is een moeilijk evenwicht. Ik vrees dat het datawarehouse ons wat zou doen overhellen in de richting van te veel regelneverij en te weinig een beroep doen op de slagkracht die potentieel aanwezig is bij de lokale besturen. Ik wil toch eerst blijven vasthouden aan dat eerste spoor, namelijk via Audit Vlaanderen en via sensibilisering en vorming de lokale besturen te versterken en te empoweren in hun capaciteit om die organisatiebeheersing goed te doen, alvorens we de piste zouden moeten onderzoeken of we niet moeten gaan naar een meer sturende aanpak vanuit Brussel. Dat tweede spoor zou ik voorlopig nog niet willen bewandelen, maar wel verder monitoren hoe die lokale organisatiekracht zich kan ontwikkelen. U kaart geheel terecht dit thema aan. Ik ben blij dat u dat doet want we moeten voor die zaken voldoende aandacht hebben in het Vlaams Parlement en in deze commissie. Dank daarvoor.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Het is duidelijk dat we dezelfde bekommernis delen en dat we wellicht daar de volgende maanden en jaren nog werk van moeten blijven maken, zowel vanuit de regering als vanuit het parlement, om zoveel mogelijk lokale bestuurders op het belang van een goede beheerscontrole, monitoring en evaluatie te blijven wijzen. Op die manier kunnen we allemaal een stukje mee bouwen aan een beter bestuur, ook op lokaal niveau.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de communicatie van de faciliteitengemeente Sint-Genesius-Rode naar aanleiding van de Vlaamse coronavaccinatiecampagne – 3126 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, ik besef heel goed dat velen hier mijn vragen over het taalgebruik in de Rand grondig beu zijn. U misschien ook, minister. Maar ik heb maanden geleden al mijn vrees uitgesproken dat men de huidige gezondheids crisis in sommige Randgemeenten aangrijpt om de facto tweetaligheid in onze gemeenten te installeren. Ik denk dat mijn vrees niet ongegrond is.

Nu duikt er een nieuw probleem op. De faciliteitengemeente Sint-Genesius-Rode is erin geslaagd om een 'voorbeeldbrief' naar alle inwoners te sturen in meerdere talen om de oproepbrief voor een vaccinatie nader uit te leggen. Ik citeer even uit de brief: "Elke Rodenaar van 18 jaar en ouder zal van het Vlaams Gewest een persoonlijke uitnodiging in het Nederlands ontvangen via de post. Het Vlaams Gewest weigert echter deze uitnodigingen ook in het Frans te sturen aan de inwoners van de faciliteitengemeenten."

Minister, deze houding getuigt volgens mij duidelijk van deloyaal gedrag ten aanzien van de Vlaamse overheid. Daarnaast getuigt deze houding vooral van contra-productief gedrag. Vele inwoners hebben helemaal niet begrepen dat het om een

voorbeeld ging en dit heeft voor grote verwarring over de vaccinatiestrategie en de oproeping zelf gezorgd. Dat is natuurlijk bijzonder jammer. Ik deel volmondig het onbegrip van de inwoners.

Ik vind het jammer, heel jammer dat ik u in deze commissie opnieuw moet wijzen op een assertieve houding die we vanuit de Vlaamse overheid mogen of moeten verwachten in dezen. Ik heb daarover een aantal vragen voor u, minister. Het spijt me zeer dat ik in herhaling val maar het feit dat dit opnieuw gebeurt, bewijst dat het nodig is om die vragen te blijven stellen.

Minister, wat is uw reactie ten aanzien van dit initiatief van de gemeente Sint-Genesius-Rode? Welke acties zult u nemen ten aanzien van het gemeentebestuur?

Welke acties zult u verder nemen om een correcte toepassing van de taalwetgeving in deze toch wel unieke tijden andermaal duidelijk te maken aan de Vlaamse gemeentebesturen?

Zult u bijkomende initiatieven nemen om de verschillende faciliteitengemeenten – en ik zeg hier faciliteitengemeenten, maar vorige keer hadden we het over niet-faciliteitengemeenten – duidelijk te maken dat de communicatie over de vaccinatieprik vanuit de Vlaamse overheid en alleen vanuit de Vlaamse overheid verloopt?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Sminate, u bent in blijde verwachting, waar we ons allemaal samen met u over verheugen. U zegt dat u in herhaling valt maar u moet weten, mevrouw Sminate, dat herhaling de moeder van de perfectie is. Nu het moederschap voor de deur staat, kunt u niet alleen moeder worden van een ongetwijfeld mooi en lief kindje maar ook van de perfectie door de herhaling van uw vraagstelling.

Ik heb inderdaad vastgesteld dat de voorbeeldbrief en de bijbehorende uitleg ook gepubliceerd zijn op de gemeentelijke website van Sint-Genesius-Rode, inclusief de geciteerde passage over het Vlaamse Gewest. Daaruit concludeer ik dat de gemeente eigenlijk geen onwaarheden vertelt: de Vlaamse overheid weigert inderdaad om alle oproepingsbrieven ook in het Frans naar alle inwoners te versturen. De gemeente vertelt er alleen niet bij waarom de Vlaamse overheid dat weigert, namelijk omdat de taalwetgeving dat niet toelaat.

Of dat getuigt van deloyaal gedrag, is volgens mij een kwestie van subjectieve interpretatie. Wat er feitelijk staat, is juist. Wij willen niet dat de lokale overheid alle oproepingsbrieven in het Frans naar de inwoners van een Vlaamse gemeente stuurt.

Als de gemeente van mening is dat het nodig is om haar inwoners bijkomende toelichting te geven over de vaccinatiecampagne, dan heeft zij daar wel degelijk de beleidsruimte voor, en kan zij zich ook beroepen op de richtsnoeren van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT) om dat in verschillende talen te doen, met inachtnaam van de voorwaarden die daarbij vooropgesteld zijn. Die voorwaarden hebben we hier al meermaals opgesomd, maar ik zal het nog een keer doen.

Communicatie in een andere taal is enkel mogelijk onder een aantal cumulatieve voorwaarden: in uitzonderlijke omstandigheden, met een specifiek doel, met de vermelding dat het een vertaling is en met voorrang voor de bestuurstaal, en bestemd voor een specifiek doelpubliek.

De voorbeeldbrief beantwoordt aan deze voorwaarden. Zo is de coronacrisis ongetwijfeld een uitzonderlijke omstandigheid. Daarnaast is het de bedoeling de hele bevolking snel en adequaat te informeren over de genomen maatregelen. Verder

dragen de voorbeeldbrieven in de andere talen dan het Nederlands allen de vermelding dat het een vertaling is uit het Nederlands. De Nederlandstalige brief staat eerst, de vertaalde voorbeeldbrieven staan zelfs ondersteboven op de website. Het zijn trouwens dezelfde vertaalde brieven die de Vlaamse overheid op de website laatjevaccineren.be heeft geplaatst in twintig talen. Tot slot zijn de voorbeeldbrieven bestemd voor alle inwoners vanaf 18 jaar die in de komende maanden zullen worden uitgenodigd om zich te laten vaccineren.

Dat de voorbeeldbrief bij een aantal inwoners verwarring zaait over de vaccinatiecampagne en over de oproepingen, is uiteraard te betreuren, maar dat is een gegeven waarmee het gemeentebestuur rekening zal moeten houden bij de evaluatie van haar communicatiebeleid. Ik ben bijgevolg niet van mening dat ik in dit concrete geval actie moet ondernemen tegen het gemeentebestuur van Sint-Genesius-Rode.

Als toezichthoudende overheid blijf ik, samen met mijn administratie, beschikbaar om advies te verstrekken aan het lokale bestuur, aan de eerstelijnszone en aan het vaccinatiecentrum.

Zoals ik al eerder heb aangegeven: bij vermeende schending van de taalwetgeving door lokale besturen kan een klacht worden ingediend bij de toezichthoudende overheid en/of de Vaste Commissie voor Taaltoezicht. Die klachten worden altijd op een ernstige en accurate manier behandeld. Mijn kabinet volgt die behandeling in tweede lijn ook op.

Ik meen te mogen veronderstellen dat alle gemeentebesturen, inclusief die van de faciliteitengemeenten, intussen wel weten – ze zouden het alleszins moeten weten – wat het juridische kader is waaraan het taalgebruik is onderworpen, en welke houding ik daarin inneem, gelet op de verschillende vragen die al zijn gesteld en op de discussies die al hebben plaatsgevonden in deze commissie en in het Vlaams Parlement.

Ik denk niet dat deze communicatie van de gemeente Sint-Genesius-Rode, die hoogstens onvolledig kan worden genoemd, het nodig maakt dat ik alle faciliteitengemeenten nogmaals op de taalwetgeving en op de communicatie over de vaccinatiecampagne wijs.

Het behoort tot de lokale autonomie om alle concrete elementen af te wegen en te beoordelen welke anderstalige communicatie effectief noodzakelijk is. Hier is enige beleidsruimte. De lokale besturen moeten de noodzakelijkheid beoordelen. Er mag enkel gecommuniceerd worden in de talen die vereist zijn om het beoogde doel te bereiken en uiteraard houd ik daar als minister toezicht op.

Gelet op het voorgaande is het niet opportuun om in dezen nu heel concreet bijkomende initiatieven te nemen, maar het siert u wel dat u de zaak zeer van nabij opvolgt en mij daar bij de minste potentiële afwijking van het wettelijke kader over bevraagt. Die alertheid siert u.

De voorzitter: Minister, herhaling is niet alleen de moeder van de perfectie maar ook de moeder van de wijsheid.

Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Voorzitter, zoveel complimentjes ben ik op een dinsdagmiddag niet gewoon, maar ik neem ze graag in ontvangst.

Minister, wat er feitelijk staat, kan misschien inderdaad kloppen, maar dat ze die bijkomende toelichting geven in verschillende talen en dus ook nog verwarring

zaaien waardoor mensen denken dat ze een datum hebben gekregen om zich aan te melden om zich te laten vaccineren, is voor mij toch echt wel godgeklagd.

Mijn aanhoudende vragen moeten aantonen dat het probleem dat ik hier zie geen eenmalig incident is. Ik hoop dat dit zoveelste incident in mijn ogen, in uw ogen misschien iets minder, u zal aanzetten tot actie. Ik denk zelfs dat het nodig is om een schrijven te richten aan die gemeentebesturen om hen te wijzen op de geldende taalwetgeving. Ik hoor u zeggen dat ze die wetgeving onderhand wel kennen maar ik betwijfel dat. Ik heb gisteren ook nog gezien welke actie de gemeenteraad van Kraainem heeft genomen. Het is een cumulatie van het opzoeken van de grenzen en het overschrijden daarvan en ik maak me daar grote zorgen over.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Sminate, zoals ik al meermaals heb gezegd in de commissie neem ik de taalwetgeving heel ernstig. Ik vind die ook belangrijk. Wanneer er incidenten zijn, van welke aard dan ook, dan moet er ook tegen opgetreden worden. Ik probeer dat op een heel consequente manier te doen. Ik doe dat ook in overleg met de gouverneur van Vlaams-Brabant, die u goed kent. Ik denk dus dat we dat op een hele correcte manier doen.

Maar er moet ook een gedegen grond zijn. Het feit dat men hier een brief heeft gepubliceerd die verwarring creëert, vind ik eigenlijk niet van dien aard dat ik daar als minister van Binnenlands Bestuur op moet interveniëren. Dat is hoogstens slecht beleid. Misschien zal het gemeentebestuur zeggen dat het ongelukkig is geweest. Maar dat is iets dat in de gemeenteraad moet worden beslecht. De gemeenteraad moet zich daarover uitspreken.

Als ik over zulke zaken – even weg van de faciliteitengemeenten – voogdij moet gaan uitoefenen, op dat microniveau, dan denk ik dat ik heel veel werk ga hebben en dat ik me te veel in heel lokale discussies meng. Mocht men hier nu de taalwetgeving geschonden hebben, mocht men hier nu de cumulatieve randvoorwaarden geschonden hebben die gesteld zijn om het gebruik van een andere taal in uitzonderlijke omstandigheden toe te laten, dan zou ik zeker opgetreden zijn. Maar hier is het loutere feit dat men een voorbeeldbrief heeft gezet die in hoofde van sommige bewoners verwarring heeft gecreëerd. Ik moet u zeggen dat op websites van de Vlaamse overheid ook af en toe van die voorbeeldbrieven staan. En misschien hebben die soms ook wel eens verwarring gecreëerd en wordt dat dan gecorrigeerd. Maar dat kan geen reden zijn voor mij, als minister, om op die grond een gemeente terecht te wijzen.

En wat de taalwetgeving betreft: ik ben ervan overtuigd dat sommigen in de Rand die taalwetgeving graag negeren en die naast zich neerleggen. Dat is natuurlijk iets anders dan ze kennen of ze niet kennen. Telkens als ze dat doen, zal ik als minister ook optreden. Maar ik denk niet dat u de mening bent toegedaan dat de mensen in de schepencolleges van onze faciliteitengemeenten de taalwetgeving niet kennen. Een andere vraag is of ze er blij mee zijn, of ze ze graag anders zouden zien, en of ze af en toe ondeugend durven te zijn en de taalwetgeving naast zich neerleggen. Elke keer dat laatste gebeurt, treden we op. In de twee andere gevallen is het natuurlijk de vrijheid van iedereen om te denken wat men denken wil. Alleszins is het rechtsstatige kader rond de taalwetgeving heel duidelijk. En ik waak erover dat dat op een heel correcte manier wordt toegepast. En ik heb u daarbij als belangrijke 'signaleur' – dat is slecht Nederlands – of als iemand die dat zelf ook heel goed op de voet opvolgt en mij daar geregeld ook terecht op aanspreekt.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik wil graag uw 'signaleur' blijven, ook in de toekomst. Want ik vind dat dit geen lokaal probleem of lokaal dossier is. Ik vind het heel belangrijk dat niet alleen de letter van de taalwetgeving, maar ook de geest ervan begrepen en toegepast wordt. We hebben daar in onze regio zo lang voor moeten vechten dat we dat zeker niet mogen loslaten. Ik zal u dus blijven aansporen om proactief op te treden en om ervoor te zorgen dat dat allemaal correct wordt nageleefd.

Ik vind eigenlijk ook dat het niet kan dat wij bijvoorbeeld in ons inburgeringsbeleid telkens zo de nadruk leggen op de kennis van het Nederlands voor nieuwkomers, maar dat we dat dan niet zouden doen voor mensen die al sinds jaar en dag in onze Vlaamse Rand wonen, werken en leven. Vandaar dat ik dat zo belangrijk vind en dat ook zal blijven doen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het opstarten van de informatie- en screeningsdienst van lokale geloofsgemeenschappen – 3152 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Er is in deze commissie natuurlijk al heel veel gedebatteerd over het nieuwe erkenningsdecreet dat eraan zit te komen. Voor mij is een van de belangrijkste punten in dat nieuwe decretale kader de oprichting van een screeningsdienst. Als er één zaak is waar we het allemaal over eens waren in het verleden, is het wel degelijk de cruciale rol die die dienst in de toekomst zal spelen.

De opstart van de dienst is voorzien voor begin september van dit jaar. Dat werd allemaal voorzien in de begroting. Dat is allemaal in orde. Maar natuurlijk staat of valt die dienst met een goede personeelsbezetting. Er wordt uitgegaan van één diensthoofd, dat instaat voor de leiding van de dienst, tien functies op A1-niveau, zes functies op B1-niveau en ook nog twee administratieve ondersteunende mensen.

Minister, ik had van u gewoon graag geweten wat de stand van zaken is van de aanwervingen voor die nieuwe dienst. Is de startdatum van begin september 2021 nog haalbaar? Werd de vacature van diensthoofd ingevuld?

En hoe gaan die mensen moeten werken? Welke informatiedoorstroming zal er voorzien zijn vanuit andere overheden, vanuit de federale overheid, maar ook vanuit diensten als het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD), politie, Staatsveiligheid? Zijn er al samenwerkingsprotocollen ondertekend? Ook over dat aspect had ik graag wat meer informatie gekregen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Sminate, deze vraag sluit wat aan bij een vorig debat dat we hier deze namiddag hebben gehad. De voorzitter heeft er toen ook al naar verwezen.

De informatie- en screeningsdienst zal effectief starten op 1 september 2021, gelijktijdig met de inwerkingtreding van het nieuwe erkenningsdecreet, dat ook de rechtsgrond voor de oprichting van deze dienst bevat. We zullen binnenkort naar

het parlement komen met het ontwerp van decreet. Ik ga ervan uit dat dat goedgekeurd raakt voor het reces. En dan zal de screeningsdienst effectief starten op 1 september.

Het voorontwerp van decreet ligt momenteel bij de Raad van State. Tegen het einde van de week wordt dat advies bezorgd. Zodra het advies van de Raad van State is bezorgd, zal het dus naar het parlement komen.

Een projectteam van het agentschap Binnenlands Bestuur is de afgelopen maanden in nauw overleg met mijn kabinet volop de nodige voorbereidingen aan het treffen. De volgende stappen werden de afgelopen maanden ondernomen. Eerst en vooral: het opstellen van een personeelsplan voor de informatie- en screeningsdienst binnen de contouren van de op 13 november 2020 door de Vlaamse Regering vastgelegde voorwaarden. Dat plan wordt deze week aan de representatieve vakorganisaties voor advies voorgelegd. Daarna wordt het personeelsplan definitief goedgekeurd.

Het personeelsplan werd in samenwerking met Ernst & Young opgesteld. Ernst & Young bracht de processen en personeelsbehoeften van de informatie- en screeningsdienst in kaart en adviseerde ook bij de opmaak van de functiebeschrijvingen. Het personeelsplan voorziet acht voltijdequivalenten bij de opstart in september 2021. Dat is de eerste wervingsfase. Er is één directeur, die de dienst leidt. De selectieprocedure werd in maart opgestart en wordt deze week afgerond. Er waren negen kandidaat-sollicitanten en na een assessmentprocedure via Hudson zijn er uiteindelijk twee kandidaten geselecteerd voor het jurygesprek, dat deze week zal plaatsvinden met de administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB).

Twee beleidsfuncties zullen instaan voor de beleidsontwikkeling en -ondersteuning inzake geloofsgemeenschappen, met inbegrip van radicalisme en religieus extremisme. De werving van die beleidsfuncties zal binnenkort gebeuren. Vijf inspecteurs zullen toezicht houden op de correcte naleving van de erkenningscriteria. De werving van de inspecteurs is lopende en wordt in juni afgerond. Meer dan vijftig sollicitanten hebben zich inmiddels kandidaat gesteld.

In november 2021, de tweede wervingsfase, komen er nog drie inspecteurs en twee IT-profielen bij. Zo komen we op dertien voltijdse equivalenten in 2022.

Bij de invulling van de functies worden specifieke hr-instrumenten van de Vlaamse overheid ingezet om ook vrouwen, personen met een handicap en personen met een buitenlandse herkomst aan te moedigen om zich kandidaat te stellen. De vacatures worden via een breed diversiteitsbeleid van de Vlaamse Regering breed bekendgemaakt bij specifieke organisaties. Voor verschillende vacatures wordt ook de mogelijkheid van een EVC-procedure (elders verworven competenties) ingeschreven. Dat laat ons toe om interessante en competente kandidaten die niet over het vereiste diploma beschikken, toe te laten om deel te nemen aan de selectieprocedure. Er wordt ook een betrekking binnen de screeningsdienst specifiek voorbehouden voor een persoon met een handicap of chronische ziekte.

Het projectteam is ook gestart met de opmaak van een administratief handboek dat de processen en handelingskaders voor de werking van de screeningsdienst zal bevatten. In het Vlaams Personeelsstatuut wordt ingeschreven dat alle personeelsleden van de informatie- en screeningsdienst moeten beschikken over een veiligheidsmachtiging van het niveau 'Geheim', uitgereikt door de Nationale Veiligheids-overheid.

Een ontwerp van wijzigingsbesluit werd op mijn aangeven hiervoor goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 26 maart 2021. De veiligheidsmachtiging laat de

personeelsleden van de informatie- en screeningsdienst toe om inlichtingen te ontvangen, uit te wisselen en te verwerken die door de Staatsveiligheid als geheim zijn geclassificeerd.

Binnenkort wordt een veiligheidsofficier aangeduid binnen het Agentschap Binnenlands Bestuur die de verbinding zal leggen met de Nationale Veiligheidsoverheid voor het opzetten van de vereiste veiligheidsprotocollen verbonden aan de veiligheidsmachtigingen van de screeningsdienst.

U vroeg op welke manier de informatie -en screeningsdienst zal communiceren met de andere Vlaamse overheidsdiensten. Hiervoor wordt volop gewerkt aan de ontwikkeling van een ICT-platform waarin alle informatie over lokale geloofsgemeenschappen wordt verzameld en uitgewisseld tussen de Vlaamse overheidsdiensten. Ook zullen de 1800 lokale geloofsgemeenschappen informatie zoals notulen, verklaringen op eer, jaarrekeningen enzovoort moeten bezorgen via dat digitale platform. Daarnaast zullen ook samenwerkingsprotocollen worden opgemaakt waarin afspraken zullen worden gemaakt over de uitwisseling van informatie.

Dan was er uw vraag of ik reeds contact heb gehad met de federale diensten. Vooreerst is het de informatie- en screeningsdienst zelf die decretaal de bevoegdheid zal hebben om samenwerkingsakkoorden op het vlak van informatie-uitwisseling af te sluiten, maar in afwachting van de oprichting van de dienst hebben mijn kabinet en het projectteam reeds voorbereidende gesprekken gevoerd met diverse relevante actoren voor een toekomstige samenwerking met de screeningsdienst: de provinciale en lokale overheden, onder andere de provincie en de stad Antwerpen; binnen de Vlaamse overheid, de afdeling Lokale Organisatie en Werking van ABB, de afdeling Gelijke Kansen, Inburgering en Integratie van ABB, het Agentschap Integratie en Inburgering, het Departement Werk en Sociale Economie en de verbindingsofficier geïntegreerde politie van de Vlaamse Regering.

We hebben ook gesproken met de Staatsveiligheid. Dat is een cruciale partner voor de screeningsdienst, omdat de Staatsveiligheid informatie van veiligheidsdiensten over lokale geloofsgemeenschappen coördineert en adviezen levert. Met de Staatsveiligheid werden diverse gesprekken gevoerd. De Staatsveiligheid ziet een meerwaarde in de screeningsdienst, gezien de controlebevoegdheden van deze dienst om op het terrein zelf informatie op te vragen en betrokkenen te ondervragen, iets waarvoor de Staatsveiligheid niet bevoegd is. Ook deze screeningsdienst kan dus een meerwaarde betekenen voor de Staatsveiligheid. Ook het gegeven dat de personeelsleden van de screeningsdienst over een veiligheidsmachtiging van niveau geheim zullen beschikken, biedt de Staatsveiligheid de nodige garanties voor een vertrouwelijke samenwerking inzake het delen van informatie met de screeningsdienst die wordt ingewonnen via bijzondere inlichtingenmethoden.

Met de representatieve organen werden via de Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog (VILD) gesprekken gevoerd over de toekomstige samenwerking met de screeningsdienst. We hebben gesproken met de federale overheid, namelijk met het kabinet van de federale minister van Justitie, die bevoegd is voor de erediensdiensten. Daarmee wordt nauw samengewerkt, aangezien dat kabinet instaat voor de goede afstemming met de Staatsveiligheid en de FOD Justitie. We hebben ook gesprekken gevoerd met de FOD Justitie, die beschikt over informatie over de bedienaars van de erediensdienst bezoldigd door deze federale overheidsdienst en werkzaam in de erkende lokale geloofsgemeenschappen.

In de komende maanden worden verder gesprekken aangeknoopt met de volgende actoren: het OCAD; de cel radicalisme en extremisme van de federale politie; de lokale politie, via de Vaste Commissie van de Lokale Politie; de lokale taskforces (LTF's), overlegfora waarbinnen de politie- en inlichtingendiensten op provinciaal

niveau informatie en inlichtingen over gewelddadige radicalisering uitwisselen; de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) van de FOD Binnenlandse Zaken, die bevoegd is voor de toekenning en controle van de verblijfsvergunningen van bedienaren tewerkgesteld in de lokale geloofsgemeenschappen.

Zoals u ziet, wordt er in rap tempo voortgewerkt om op 1 september 2021, zoals beloofd, een goed werkende, performante informatie- en screeningsdienst in de steigers te hebben. Mevrouw Sminate, ik hoop dat ik daarmee voldoende elementen van antwoord heb gegeven op uw vraag.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik ben blij te horen dat alles op schema is. We hebben het daar in het verleden al vaak over gehad. Ik vind het zo belangrijk dat die dienst er klaar voor is op het moment dat het nieuwe decreet is goedgekeurd, want er liggen zoveel nieuwe dossiers te wachten op onderzoek. Het gaat echter niet alleen over die nieuwe dossiers. Ik vind het minstens zo belangrijk dat men ook bij deze die al zijn erkend, gaat kijken of alles wel volgens de regels verloopt. Ook het overleg met uw federale collega's is heel belangrijk, omdat die informatie-uitwisseling ook wel meteen op het juiste spoor moet zitten.

Als dat pas zou gebeuren door de dienst zelf, zoals ik heb begrepen, op het moment dat die opgericht en operationeel is, dan heb ik een beetje schrik dat dat te laat is. Het is goed dat u die gesprekken vandaag al voert, zodat men volledig klaarstaat op het moment dat het decreet wordt goedgekeurd.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik heb een vraag over die inspecteurs, namelijk wat precies hun bevoegdheden zullen zijn en welke machtiging zij zullen hebben. Zullen zij bijvoorbeeld in moskeeën de preken aanhoren die daar worden gegeven? Concreet, wat mogen en zullen die inspecteurs doen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, ik kan u het antwoord op uw laatste vraag schriftelijk bezorgen, maar ik denk dat ik daar bij een vorige vraag van mevrouw Sminate al tamelijk uitvoerig op heb geantwoord. Die inspecteurs kunnen inderdaad preken aanhoren, maar zij zullen veel meer kunnen dan dat. Zij kunnen eisen dat hun documenten worden overhandigd, zij kunnen een proces-verbaal opmaken, zij kunnen gebouwen betreden en inzage eisen in documenten. Zij hebben dus een redelijk uitgebreide bevoegdheid. Ik kan ze u niet allemaal uit het hoofd opsommen, maar als u dat wenst, zal ik aan de commissieleden nog eens de exhaustieve lijst bezorgen van alle handelingsdaden die zij kunnen stellen en waarvoor zij bevoegdheid zijn. Op die manier krijgt u een juist en geen geïmproviseerd – zoals ik nu met een aantal elementen antwoord – beeld van hun bevoegdheden.

Voor het overige ben ik het eens met mevrouw Sminate dat het cruciaal is dat die screenings- en informatiedienst klaarstaat en dat er een heel performante doorstroming is naar de Staatsveiligheid. Ik heb begrepen dat de Staatsveiligheid ook in een wisselwerking gelooft. Zij zullen dus ook beter worden en over meer informatie beschikken dankzij onze Vlaamse screenings- en informatiedienst. Dit is dan ook een win-winsituatie voor beide organisaties, en dat is goed voor de veiligheid van iedereen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de impact van de regiovorming op het Waasland – 3161 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, mijn vraag gaat over een onderwerp dat in het Waasland voor enige beroering zorgt, weliswaar niet zo veruitwendigd als vorige week in Limburg.

Ook in het Waasland zijn er een pak vragen bij het gegeven dat de gemeente Zwijndrecht bij de regio Antwerpen werd ingedeeld. Intussen heeft de gemeenteraad van Zwijndrecht op 25 maart unaniem een motie aangenomen om dit te onderbouwen. Ze wijzen niet alleen op de historische banden van Zwijndrecht met het Waasland, misschien iets minder hard als argument, maar ook en vooral op de bestaande samenwerkingsverbanden van Zwijndrecht met de andere Wase gemeenten. Meer dan 75 procent van die samenwerkingen situeert zich in het Waasland, wat aantoont dat Zwijndrecht echt wel aansluit bij die Wase regio.

Vanuit de bredere regio komen duidelijke signalen dat deze ingreep een impact heeft op de concrete werking van de bestaande samenwerkingsverbanden. Uit een brief van Zorgpunt Waasland, een samenwerkingsverband op het terrein van de ouderenzorg, blijkt dat het verdwijnen van Zwijndrecht uit die samenwerkingsverbanden de verdere uitbouw van de zorg in de regio op de helling zet. De negen andere gemeenten in het Waasland, niet meteen de grootste regio die in Vlaanderen is afgebakend, dringen er echt op aan om Zwijndrecht in het Waasland te laten. Dat lieten ze weten in een schrijven aan uw kabinet op 8 april.

De bovenstaande standpunten sluiten nauw aan bij het advies dat de Oost-Vlaamse provinciegouverneur op 21 januari van dit jaar afleverde. Mevrouw Van Cauter was helder in haar advies: "Binnen de regio-omschrijving Waasland is er een unanieme vraag om in te gaan op de vraag van Zwijndrecht om zich aan te sluiten bij Waasland. Als gouverneur van Oost-Vlaanderen adviseer ik dit uiteraard ook positief."

Het Vlaams regeerakkoord is duidelijk: "We zetten in op regiovorming. Deze regiovorming moet van onderuit worden opgebouwd en gedragen door de lokale besturen. De burgemeesters van de betrokken lokale besturen vormen de spil van deze regiovorming." In de plenaire vergadering van 28 april 2021 liet de minister een opening vallen in verband met de regiovorming in Limburg. Zo heb ik het althans gelezen. Daarom dacht ik dat het toch de moeite waard was om ook eens te kijken naar het Waasland.

Minister, op basis van welke analyse heeft de Vlaamse Regering ervoor gekozen om de gemeente Zwijndrecht in te delen bij de regio Antwerpen? Bent u, gezien de duidelijke signalen vanuit de gemeente en de regio, bereid om de beslissing over de regiovorming in het Waasland te herbekijken? Indien niet, hoe is die beslissing dan te rijmen met de duidelijke passage in het Vlaams regeerakkoord?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Over de regiovorming en de afbakening van de referentieregio's heeft de Vlaamse Regering op 12 maart een beslissing genomen. Dat proces is complex, want anders was de regiovorming al veel vroeger ontstaan. Ik heb bij het begin van de operatie gezegd en daarna steeds herhaald dat die afbakening altijd een voorwerp zal zijn van discussie. Elke gemeente ziet vanuit haar

eigen logica een ideale afbakening, maar wanneer men die visies allemaal samenbrengt en ook nog eens rekening houdt met de specifieke belangen van de andere beleidsniveaus, zullen er altijd gemeenten zijn die op de grens liggen en liever de zaken wat anders hadden gezien. Ik ben me daarvan bewust, en ik begrijp dat een aantal gemeenten op een snijpunt liggen, waardoor het niet gemakkelijk is om een afbakening te maken die iedereen voor 100 procent bevredigt. Ik ben er altijd van uitgegaan dat die 100 procent niet haalbaar is. In deze oefening is 'beter' altijd de vijand van 'goed'.

Bij het afbakeningsproces hebben we alleszins goed geluisterd naar de lokale besturen, maar er is ook de dimensie van Vlaanderen. De Vlaamse overheid heeft vanuit haar bevoegdheden heel veel samenwerkingsstructuren opgezet, en het zijn vooral die structuren die we moeten aanpassen. Vaak is Vlaanderen zelf de oorzaak van de bestuurlijke 'verrommeling' in de voorbije decennia. Het afbakeningsproces impliceerde dus een goed samenspel tussen bottom-up en top-down.

U verwijst naar het advies van de gouverneur van Oost-Vlaanderen en naar de vraag van de Waaslandgemeenten om Zwijndrecht in te delen bij het Waasland. Dat zijn inderdaad enkele van de puzzelstukken in de regioafbakening.

Maar de puzzel heeft ook nog andere stukken en andere realiteiten. Ten eerste is er de realiteit van de provinciale indeling. In geen enkele regio overschrijden we de provinciegrenzen, niet omdat de provincies heilig zijn voor ons, maar omdat heel veel afbakeningen binnen de provinciale grenzen vallen.

Het provinciebestuur behoudt zelf belangrijke plaatsgebonden bevoegdheden, bijvoorbeeld binnen Ruimtelijke Ordening, die aan de regionale werking raken. Het werkingsgebied van de gouverneur blijft de provincie, en dat is belangrijk voor noodplanning en toezicht op de gemeenten en omdat de gerechtelijke arrondissementen binnen de grenzen van de provincie vallen.

Kortom, als we over de provinciegrenzen springen, creëren we nieuwe bestuurlijke verrommeling. Ik denk bijvoorbeeld heel concreet aan de veiligheidsketen, waar justitie een belangrijke rol in speelt en waar ook de provinciegouverneur een heel belangrijke rol in speelt. Ik denk aan noodplanning. Indien we echt werk willen maken van een integraal veiligheidsbeleid, moet dit worden meegenomen in een goed afbakeningsproces.

Zwijndrecht heeft enkele heel belangrijke samenwerkingsverbanden met de stad Antwerpen: de hulpverleningszone Brandweer Zone Antwerpen, de interzonale samenwerking tussen politiezone Zwijndrecht en politiezone Antwerpen en uiteraard de vervoerregio Antwerpen. Er is het advies van Vlaams minister van Mobiliteit, Lydia Peeters. Daarin vroeg zij om de regioafbakening zo dicht mogelijk te laten aansluiten bij de indeling in vervoerregio's.

Mobiliteit is ook vaak een motor voor regionale samenwerking, zeker in de regio rond Antwerpen.

Er is ook de vraag van de stad Antwerpen, opgenomen in het advies van de gouverneur van Antwerpen, om de indeling van regio Antwerpen aan te passen naar de feitelijke vorm van Fluvius Antwerpen, vervoerregio Antwerpen en IGEAN. Lees: een regio met de gemeente Zwijndrecht, maar ook met Lier, Boechout, Kruikeke en Beveren. U merkt dat ook op deze vraag slechts gedeeltelijk werd ingegaan.

Dit alles samen zorgt ervoor dat de Vlaamse Regering gekozen heeft voor een indeling van Zwijndrecht bij de referentieregio Antwerpen. Dat vinden we de beste keuze.

De Vlaamse Regering heeft op 12 maart een beslissing genomen over de definitieve afbakening van de referentieregio's. Daarmee kwam voor vier van de vijf Vlaamse provincies een einde aan het afbakeningstraject.

De knopen zijn voor ons dus doorgehakt, ook in verband met Zwijndrecht. Het wordt nu zaak om vooruit te kijken en stap voor stap de samenwerkingsverbanden af te stemmen op de referentieregio's.

Vlaanderen zal, zoals gezegd, zelf het goede voorbeeld geven. Alle nieuwe samenwerkingsverbanden zullen meteen gealigneerd worden op de referentieregio's. Voor de bestaande samenwerkingsverbanden werd een traject uitgetekend. Dat traject heeft de ambitie om voor het einde van deze legislatuur het grootste deel van de samenwerkingsverbanden die Vlaanderen organiseert, op deze kaart af te stemmen.

Vlaanderen vraagt hetzelfde aan de lokale besturen waar zij de sleutel in handen hebben: de intergemeentelijke samenwerking in het decreet over het lokaal bestuur. Ook zij moeten hun nieuwe en bestaande samenwerkingsverbanden afstemmen op de referentieregio's.

Zwijndrecht zal de oefening dus ook moeten maken. Ik wil het bestuur oproepen om daar in een positieve geest werk van te maken en aanmoedigen om stappen vooruit te zetten binnen de referentieregio.

Zoals jullie weten, valt niet alles onder het toepassingsgebied van de regiovorming. Dat is een belangrijke nuancering. Een kleinschalige ad-hocsamenwerking zonder nieuwe vaste structuren, valt erbuiten. Ook samenwerkingsverbanden waarbij de landschappelijke gegevenheid dominant is, bijvoorbeeld bekkenbesturen, vallen buiten de scope van de regiovorming.

Er is ook een 'pas toe of leg uit'-principe ingeschreven: afwijken kan voor een bepaalde structuur of samenwerkingsverband indien daar een grondige motivatie voor wordt gegeven en enkel op het niveau van een individueel samenwerkingsverband. Het is de Vlaamse Regering die deze uitzondering kan toestaan.

Mijn kabinet heeft deze opties eind maart trouwens al besproken met het voltallige bestuur van Zwijndrecht. De bal ligt volgens de Vlaamse Regering nu in het kamp van Zwijndrecht zelf. Zij zijn nu aan zet. Ik wil nogmaals oproepen, met alle begrip voor de moeilijkheid en het feit dat Zwijndrecht op de grens van twee regio's ligt, om zich in te schrijven in dit proces van regiovorming. Daar waar er specifieke punctuele samenwerkingsverbanden zijn die men echt belangrijk vindt en waarvan men de meerwaarde wil bewaren, kan altijd het principe 'pas toe of leg uit' gebruikt worden om aan de Vlaamse Regering voor dat specifieke samenwerkingsverband een uitzondering te vragen. Dan zal de Vlaamse Regering dat altijd met een open geest bekijken, maar steeds met de filosofie dat we zoveel mogelijk bestuurlijke verrommeling willen vermijden.

Ik hoop dat dat een aantal elementen van antwoord zijn. Mijnheer Rzoska, ik ben ervan overtuigd dat ze u niet zullen overtuigen, maar ze kunnen misschien wel een stukje nuance brengen in het debat.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik zal meteen het antwoord geven. U hebt mij niet helemaal kunnen overtuigen. U zult dat ook wel begrijpen. De uitleg die u geeft, zou ik nog kunnen snappen mocht Zwijndrecht een heel diffuus, hybride statuut hebben. Maar ze hebben zelf het onderzoek gedaan, wat ze ook kunnen als gemeente, en zij stellen zelf vast, met heel de gemeenteraad, over alle partijgrenzen heen, dat 75 procent van hun samenwerkingsverbanden in de regio Waasland

ligt. Zij vallen hun samenwerking met de gemeenten in de provincie Antwerpen helemaal niet af, want daar zit ook 25 procent van de samenwerking. Daar lijkt mij de discussie dus veel duidelijker.

Waarom ben ik wat ontgoocheld? Ik heb in u altijd een verdediger gezien van de lokale autonomie. Dat is in mijn ogen geen vodge papier of een passe-partout. Het staat duidelijk in de Grondwet ingeschreven, in artikel 162, 4°, waarbij heel duidelijk staat dat gemeenten ook wat betreft samenwerkingsverbanden autonomie hebben en dat zij zelfs niet kunnen worden gedwongen door een hogere overheid om in de ene of de andere richting in een samenwerking te stappen.

Daarmee wil ik niet zeggen dat Zwijndrecht dat niet zal doen. Mensen willen uiteraard ook vooruit. Maar uw antwoord verbaast me, omdat ik er altijd van uitging dat Vlaanderen geen keizer-koster wil zijn en echt wil luisteren naar de lokale besturen. En hier is een lokaal bestuur dat met steun van heel wat – eigenlijk alle – gemeenten in het Waasland, Zwijndrecht wil laten waar het zit.

Ik heb de indruk – maar misschien is dat een intentieproces – dat er in de stad Antwerpen een gevoeligheid bestaat aan de andere kant van het water, waarbij men de haven van Antwerpen heeft op de rechteroever, en dat die gevoeligheid op de linkeroever zwaarder heeft gewogen dan wat bij wijze van spreken Zwijndrecht in mijn ogen terecht vraagt. Het was voor mij als Waaslander een even grote verrassing dat Zwijndrecht uit het Waasland zou gaan, richting provincie Antwerpen.

Wanneer het gaat over noodplannen en andere zaken kan men evengoed de vraag stellen waarom men Zwijndrecht niet indeelt bij de provincie Oost-Vlaanderen. Daarmee zou een deel van het probleem opgelost zijn. Ik weet niet of u daartoe bereid bent.

Voorzitter, ik zie u het Jan Peumansgebaar maken. Daarmee sluit ik mijn repliek af.

De voorzitter: Dat hebt u goed gezien, collega Rzoska.

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Als Waaslander heb ik ook kennisgenomen van het standpunt van Zwijndrecht, maar ook van het standpunt van een aantal Wase gemeenten waar Zwijndrecht in allerlei hoedanigheden mee samenwerkt. Het klopt dat wat die samenwerking betreft – het gaat dan over afvalverwerking, zorgregio's enzovoort – er door de eeuwen heen een verband is gegroeid. Ik hoorde collega Rzoska zeggen dat we Zwijndrecht misschien bij Oost-Vlaanderen moeten brengen. Maar misschien moeten we Antwerpen volledig overbrengen naar Oost-Vlaanderen, en dan kunnen we in de wereld spreken over de Waaslandhaven in zijn totaliteit, dan zijn we daar ook van af.

Ik hou het graag realistisch. Ik hoor minister Somers zeggen dat hij ook wel graag bij het Waasland zou horen. Welkom, zou ik zeggen. Het is een heel mooi gebied – maar dit zou ons te ver leiden.

Minister, ik wil toch een oproep doen om de vraag van Zwijndrecht en van het Waasland in dezen grondig te onderzoeken. Wanneer die stap wordt gezet in die regiovorming zoals de kaart nu ligt, dan heeft dat uiteraard ook een aantal gevolgen, onder andere voor die zorgregio, maar ook voor een aantal andere zaken.

Ik ben niet blind en ik ben ook niet naïef, in die zin dat ik me kan inbeelden dat zodra men dat openzet en alles opnieuw mogelijk is, er vanuit allerlei plaatsen nog vragen zullen komen. Er zijn uitzonderingen mogelijk voor bepaalde gemeenten

wanneer zij in een andere regio zijn ingedeeld, om toch nog bepaalde samenwerkingsverbanden te sluiten over regio's heen. Ik wil in dezen dan ook een heel groot pleidooi houden dat Zwijndrecht in het bijzonder in onze Wase regio, minstens in de huidige logische en historisch gegroeide verbanden kan blijven samenwerken wanneer het niet van regio kan veranderen. Ik dank u om daar rekening mee te houden.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Vanuit mijn fractie en mede namens collega Van den Heuvel wil ik benadrukken dat we heel veel respect hebben voor de zorgen die de gemeente Zwijndrecht aankaart. We hebben altijd gezegd dat regiovorming van onderuit moet gebeuren en gedragen moet zijn door de lokale besturen zelf. Minister, ik begrijp u wanneer u zegt dat we niet iedereen een plezier kunnen doen, niet iedereen kunnen volgen, maar hier wringt het toch een beetje. Wanneer we elkaar eerlijk in de ogen kijken, moeten we dat toegeven. De Vlaamse Regering heeft een andere keuze gemaakt dan wat de gemeenteraad zelf vraagt. U hebt daar ook verschillende redenen voor gegeven, maar er moet wel rekening worden gehouden met de lokale spanning. Dat betekent dat de nodige flexibiliteit aan de dag moet worden gelegd.

Minister, onze vraag – en dat is waar ook collega Daniëls naar verwees – is of u voldoende flexibiliteit wilt garanderen ten aanzien van de gemeente Zwijndrecht, vooral wanneer het gaat over die goed werkende, efficiënte samenwerkingsverbanden.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Ik ben tevreden dat collega Rzoska deze vraag over de situatie van Zwijndrecht stelt. We hebben dat ook gedaan met Vooruit tijdens de gedachtewisseling maar toen zijn daar geen antwoorden op gekomen. Ik ben dus blij dat u daar nu toch een gedeeltelijk antwoord op geeft, minister. Maar tegelijk ben ik verbaasd dat een van de eerste argumenten die u geeft de provinciale afbakening is, terwijl tijdens de hele oefening van de regiovorming is gezegd dat het niet noodzakelijk is om die provinciale grenzen te respecteren. Het is ook niet de eerste keer dat ik vaststel dat argumenten soms pro en soms contra worden gebruikt. Dat is een beetje vreemd.

Bij die definitieve afbakening zijn er een aantal pijnpunten die we hier al hebben aangekaart, waaronder het democratische deficit waar heel veel lokale besturen naar hebben verwezen in de adviezen. Sommige zaken staan haaks op de adviezen van de burgemeesters en de gouverneurs. Ook de top-downbenadering die collega Rzoska hier heeft geschetst, doet afbreuk aan het heilige principe van de lokale autonomie.

Minister, we hadden met Vooruit voorgesteld om hoorzittingen te organiseren nadat alle adviezen waren binnengekomen zodat die konden worden afgetoetst, vanuit de bezorgdheid om het draagvlak voor de hele oefening te herstellen. De huidige top-downbenadering zorgt ervoor dat het draagvlak wordt ondermijnd. Dat ziet de Vooruit-fractie liever niet gebeuren.

Minister, welke acties zult u ondernemen om het draagvlak van deze oefening van regiovorming te vergroten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank alle collega's voor het debat dat we de volgende maanden nog vaak zullen hebben.

Die regiovorming is geen vrijblijvende oefening, maar een zeer ingrijpende en fundamentele oefening. Het is geen gemakkelijke oefening. Als dat wel zo was, dan was ze dertig jaar geleden al gebeurd. Het is iets waar we aan werken.

Voor een aantal collega's uit de meerderheid: het gaat om een gezamenlijke oefening van de Vlaamse Regering. Die regiovorming heeft geen schijn van kans wanneer die alleen vertrekt vanuit de minister van Binnenlands Bestuur. Wat we net beogen, is dat dit beleidsoverschrijdend functioneert. We hebben eigenlijk het engagement nodig van alle vakministers om daaraan mee te werken. Heel veel van die Vlaamse structuren zijn immers geen structuren die door de minister van Binnenlands Bestuur zijn opgezet of die onder de bevoegdheid vallen van de minister van Binnenlands Bestuur, maar structuren die afhangen van andere ministers. Wanneer het gaat over de vervoerregio, dan is dat de minister van Mobiliteit. Wanneer het gaat over eerstelijnszones, dan is dat de minister van Welzijn. Huisvestingsmaatschappijen zijn de bevoegdheid van de minister van Wonen. Daarom heeft de Vlaamse Regering daar hard en unisono aan gewerkt.

Die kaart is niet uit de koker van de minister van Binnenlands Bestuur gekomen, collega's Daniëls en Warnez, maar is het resultaat van het samenleggen van de puzzelstukken die de verschillende ministers hebben aangereikt. Men moet rekening houden met de lokale besturen, met het Vlaamse beleidsniveau, maar inderdaad ook met de andere beleidsniveaus die vandaag bestaan. Ons objectief is immers niet om lokale besturen in een soort van carcan te duwen waarbij niets meer mogelijk is, maar net om ervoor te zorgen dat de Vlaamse en de federale overheid bij het uitbouwen van hun interactie en samenwerking met de lokale besturen – driehonderd gemeenten is te veel voor een een-op-eenrelatie – dat altijd binnen hetzelfde verband doen. Dat is waar we aan werken.

Ik ben heel blij met de steun van de collega's Crevits, Beke, Weyts, Jambon enzovoort om zich echt honderd procent achter deze kaart te scharen. Ik vind het goed dat wij dit samen dragen.

Mijnheer De Loor, behalve de specifieke discussie over Limburg waarbij ik al heb gezegd dat daar twee lagen zijn, de Limburgse laag en de subregionale en regionale laag die daaronder zit, is die kaart voor de rest van Vlaanderen neergedward, neergelegd.

Met betrekking tot de specifieke discussie in Limburg heb ik al gezegd dat daar twee lagen zijn, namelijk de Limburgse laag en dan de subregionale, regionale laag die daaronder zit. Maar voor de rest van Vlaanderen is die kaart neergelegd, en het grootste deel van de gemeenten aanvaardt die kaart. Daar is weinig protest tegen. Er zijn een aantal gemeenten die inderdaad wat moeilijker liggen, die wat op de scheidingslijn liggen, die wat in twee richtingen kijken, en die het daar moeilijk mee hebben. Maar het grootste deel van de gemeenten vindt die kaart zeer acceptabel.

Ik ben tot nu toe al in twee regio's langs geweest, de regio Midwest en de regio Westhoek. Binnenkort ga ik naar de Kempen. Ik ga ze een voor een af. Voor mij zijn dat heel inspirerende bijeenkomsten, omdat je voelt dat men daar in de praktijk aan de slag gaat, dat men daar de handen in elkaar slaat en dat men ons ook wijst – en ik leer daar heel veel van – waar vandaag de knelpunten zitten om rond die regiovorming echt succesvol te kunnen werken. Ze zeggen bijvoorbeeld dat ze graag willen opschalen naar die regio, maar dat hen dat geld kost. Nu worden ze gesubsidieerd per eerstelijnszone. Als er morgen één eerstelijnszone wordt gemaakt, verliezen ze. Ze vragen om dat te veranderen. Of ze zeggen dat ze geen subsidieaanvraag kunnen doen, omdat je dat gemeentelijk moet doen. 'Bovenlokale samenwerking wordt hier gesanctioneerd. Dat is toch niet goed, minister?' Het zijn die wijzigingen die we nu een voor een aan het bekijken zijn en waar volgens

mij heel veel meerwaarde mee te maken is. Dat gaan we de volgende maanden verder doen.

Ik zal nog één voorbeeld geven, mijnheer De Loor: het lokale energie- en klimaatplan. We gaan expliciet aanbieden dat we dat op regionaal vlak kunnen uitbouwen, omdat we daar doelstellingen inschrijven. Lokale besturen engageren zich in hun burgemeestersconvenanten om tegen 2040 een reductie van 40 procent te realiseren. Dat betekent dat we bossen moeten aanplanten en moeten renoveren. Een heel mooi project, dat we heel recent nog in het Kortrijkse hebben goedgekeurd, is met de regio Rivierenland – mijn regio – en de regio rond het Kortrijkse, Zuid-West-Vlaanderen, en de stad Gent, om een versnelling in te bouwen in het renoveren. We gaan dat op regionaal vlak aanpakken. Dat is een onderdeel van het lokale energie- en klimaatplan. Dat zijn de dingen die we moeten doen.

Ik ben ervan overtuigd dat die regio maand na maand en jaar na jaar aan kracht kan winnen en aan belang gaat winnen.

Nu kom ik terug bij de specifieke situatie in Zwijndrecht – nogmaals: met heel veel respect voor Zwijndrecht. Ik val dat niet aan. Ik begrijp dat zij een voorkeur hebben om richting Waasland te kijken. Maar er zijn objectieve argumenten. Ik heb u de vraag aangehaald die bij de stad Antwerpen en bij anderen leeft. Maar er is ook het feit dat wij nergens de provinciale grenzen doorbroken hebben. We hebben dat ook bewust gedaan. Ik kijk naar de veiligheidsketen. Een van de belangrijkste onderdelen van een succesvol lokaal beleid is een goed integraal veiligheidsbeleid. Dat stoelt op preventie, op politie, op brandweer, op noodplanning, op justitiehuisen, op nazorg, op slachtofferbegeleiding. Dat op een goede manier coördineren, is een enorme uitdaging voor een lokaal bestuur.

Sommigen, mijnheer De Loor, hebben het graag dat de provincie daar een rol in speelt, anderen ondergaan het dat de provincie daar een rol in speelt. U weet wat mijn positie daarin is. Maar ik werk in de realiteit van vandaag. In de realiteit van vandaag heeft de gouverneur daarin een belangrijke rol. In de realiteit van vandaag zijn onze parketten georganiseerd op basis van de provinciegrenzen. Als wij met de Procureur des Konings een regionale aanpak willen van een veiligheidsbeleid, waarbij die een een-op-eenrelatie kan aangaan met lokale besturen, dan moeten we daar rekening mee houden. Dat is voor mij een dimensie die ook belangrijk is en die daarin speelt.

We hebben ook het advies gekregen van de minister van Mobiliteit, die zegt dat regiovorming rond mobiliteit belangrijk is en sturend kan zijn. Ik denk dat u mij niet gaat tegenspreken, mijnheer Rzoska, als ik zeg dat een goed mobiliteitsbeleid zeer sterk verweven is met een goed ruimtelijkeorderingsbeleid en zelfs met een goed woonbeleid. Die drie factoren werken op elkaar in. En daarin is vandaag de realiteit dat Zwijndrecht wat de vervoerregio betreft, een onderdeel vormt van de regio Antwerpen.

We hebben zelfs gezegd dat Beveren, een andere gemeente, in de twee vervoerregio's gaat zetelen. Hetzelfde geldt trouwens ook voor Lier. Lier wordt geen deel van de regio Antwerpen, maar van de regio Rivierenland. Maar voor dat ene specifieke onderdeel, namelijk de mobiliteit, zit het te paard op de twee en zal het deel uitmaken van de twee.

Dat brengt mij dan ook bij Zwijndrecht. In Zwijndrecht hebben ze in eer en geweten een oefening gedaan. Ze hebben uit die oefening geconcludeerd dat ze liever bij het Waasland willen. Maar wij hebben in de Vlaamse Regering gezegd dat voor ons de teerling geworpen is en dat de keuze gemaakt is. We gaan daar nu mee door. We hebben daar objectieve argumenten voor. Ik ben ervan overtuigd dat die argumenten niet iedereen overtuigen, want dat zijn geen absolute argumenten. Het zijn altijd wegingen die je maakt. Maar waar wij Zwijndrecht toe uitnodigen, is

dat ze voor zichzelf twee dingen doen: de samenwerkingsverbanden screenen die ze nu hebben en kijken welke voor hen nu echt cruciaal zijn om verder te zetten met het Waasland, omdat ze voor hen een absolute meerwaarde hebben. En gebruik dan het principe 'pas toe of leg uit'. Kom naar de Vlaamse Regering en zeg welke structuur of structuren je absoluut wilt bewaren. En wat de andere structuren betreft, kijk wat het aanbod kan zijn aan de andere kant. Want er speelt natuurlijk ook heel veel emotie in zo'n dossier, maar ik vind dat we op een zeker moment ook naar de ratio moeten gaan kijken. Wat kan er aan de andere kant opgebouwd worden dat waardevol is? En dan denk ik dat Zwijndrecht daar sterker uit kan komen.

U vraagt of we daar heel breed in gaan zijn. We moeten daar een zekere restrictieve houding in aannemen, want anders stopt de verrommeling nooit. We moeten dus wel wat streng zijn in welke structuren we buiten de kaart laten vallen, maar we gaan daar niet dogmatisch in zijn. Dus als er een of twee structuren zijn waarvan Zwijndrecht ons kan aantonen dat die voor hen echt belangrijk zijn – en we gaan luisterbereid zijn – dan kunnen die een of twee belangrijke samenwerkingsverbanden doorwegen. Ik ben zelf lang genoeg lokaal actief. Er zijn geen dertig doorslaggevende lokale samenwerkingsverbanden. Het zijn er een handvol voor iedereen, die echt relevant zijn. En de andere zijn juist niet relevant en kunnen ingeschreven worden, ingeschakeld worden, vereenvoudigd worden en herleid worden.

De heer Vaneekhout kent die oefening. Die is gebeurd in zijn omgeving. Daar heeft men de oefening gedaan om van honderd-en-zoveel te zakken naar 36. Dat geldt ook voor Zwijndrecht. Zwijndrecht heeft geen honderd superbelangrijke samenwerkingsverbanden. Het zijn er een aantal. En binnen dat aantal moeten ze kijken welke die een, twee of drie zijn die voor hen echt belangrijk zijn richting Waasland, en voor de rest kijken wat ze kunnen opbouwen richting regio Antwerpen. Op die manier denk ik dat er een voor Zwijndrecht mooie en zinvolle regionale samenwerking kan worden uitgebouwd. Ik weet dat dat antwoord voor u niet 100 procent voldoet, maar ik probeer daar genuanceerd en redelijk in te zijn en me niet te veel te laten meeslepen in die iets te emotionele benadering die – begrijpelijk – soms lokaal bestaat.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Bedankt voor de bijkomende antwoorden, minister.

Ik blijf wat op mijn honger zitten. Ze hebben een heel rationele oefening gedaan, waarbij ze zeggen dat 75 procent in het Waasland zit en 25 procent in Antwerpen. Ik wil de collega's van de meerderheid danken voor de steun. U hebt daarnet wel een beetje de wacht aangezegd gekregen: terug in uw kot. U moet de beslissingen van de Vlaamse Regering steunen, maar ik ben een parlementslid in hart en nieren, dus ik geloof ook in de kracht van het parlement. Het is goed dat u zich uitgesproken hebt. Ik roep u op, minister, als u de regio Waasland bezoekt, om toch zeker goed te luisteren, ook naar de gemeente Zwijndrecht.

Het voorbeeld van de klimaatplannen is een heel interessant voorbeeld. Het is nu met name de gemeente Zwijndrecht die binnen het intergemeentelijke samenwerkingsverband Interwaas de trekker was om van zijn klimaatplan, samen met dat van Sint-Niklaas en van Kruibeke, een regionaal klimaatbeleidsplan te maken. Dat is dus een heel goed voorbeeld van hoe Zwijndrecht in zijn regio trekker was en de hele Wase regio heeft meegenomen in een regionaal klimaatbeleid. Tot daar, voorzitter, een duidelijke illustratie dat Zwijndrecht wat mij betreft, zonder enige emotie, puur op de ratio, wel degelijk bij het Waasland hoort. Ik zie niet graag een stuk Waasland vertrekken naar over het water.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Rzoska. De vorige keer dat het over Zwijndrecht ging, heb ik ook aangehaald dat de provinciegrens daar gewijzigd is op 31 maart 1923. Wie daar verantwoordelijk voor was, dat is aan de historici om dat na te kijken.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over toekomstige fusies tussen gemeenten – 3185 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, de laatste vraag van vandaag gaat over fusies. U bent natuurlijk een liefhebber van onze lokale besturen en gelooft sterk in de kracht van onze lokale besturen. We zullen u daarin niet tegenspreken. De Vlaamse Regering zet op verschillende manieren in op sterkere lokale besturen, zoals via regiovorming, die hier zonet al aan bod kwam. Dat is volgens mij een belangrijk middel om er via samenwerking voor te zorgen dat er voldoende bestuurskracht is.

Een andere manier om daarvoor te zorgen, zijn fusies. De vorige Vlaamse Regering heeft daar al een eerste maal een kader voor uitgetekend om zo die vrijwillige fusies te stimuleren. Deze regering is verder gegaan op die weg en heeft ook extra maatregelen genomen, onder andere de schuldovername, wat een belangrijke financiële stimulans is, en ook op het vlak van het aantal uitvoerende mandaten, wat in sommige gevallen een belangrijke politieke stimulans kan zijn. Er is ook ondersteuning van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), wat een belangrijke 'technische stimulans' kan zijn om die fusies mogelijk te maken.

Deze aanpak had succes: tijdens de vorige legislatuur ontstonden zeven nieuwe fusiegemeenten uit vijftien gemeenten. We zijn natuurlijk benieuwd naar wat er momenteel, tijdens deze legislatuur, allemaal bezig is op het vlak van fusies. We zijn extra benieuwd omdat langzaam maar zeker de deadline nadert als men tegen het begin van de volgende lokale legislatuur helemaal rond wil zijn. Er is daarvoor nog ongeveer tweeënhalf jaar tijd, maar we weten ook dat er wel wat tijd in kruipt, als men dat goed wil doen. Wie tijdens deze legislatuur nog tot een fusie wil overgaan, moet dus wel stilaan in actie schieten.

Minister, ik heb daarom de volgende vragen voor u over die fusies.

Hebt u kennis van gemeenten die de intentie hebben om nog tijdens deze legislatuur over te gaan tot een fusie? Zo ja, zijn er reeds gesprekken lopende tussen deze gemeenten? Kunt u ons daar iets over vertellen?

Zijn er lessen getrokken uit de vorige fusies die u meeneemt in de gesprekken die momenteel bezig zijn?

Zijn er nog bijkomende maatregelen op til om fusies verder te stimuleren? Zo ja, welke?

Ik ben echt benieuwd, minister.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Ongena. Ondertussen begint het hier te stormen, maar dat heeft waarschijnlijk niets met uw vraag te maken, maar eerder met het lokale energieklimaatplan. De opwarming van de aarde veroorzaakt meer wind, mijnheer Vaneeckhout.

Ik heb inderdaad kennis van gemeenten die de intentie hebben om een fusie aan te gaan. ABB houdt een overzicht bij van potentiële fusies en fusie-intenties, maar ook van afwijzingen tussen gemeenten en de argumenten daarvoor.

Enkele lokale besturen gaven in het openbaar al aan dat ze een fusie onderzoeken. De volgende besturen hebben publiek gemaakt dat ze verkennende fusiegesprekken houden en de voor- en nadelen van een fusie onderzoeken: Ham – Tessenderlo; Borgloon – Wellen – Alken – Heers – Kortessem; Tielt-Winge – Bekkevoort en Bilzen – Hoeselt – Riemst. Afgelopen vrijdag raakte bekend dat Riemst uit de fusiegesprekken stapt. Het is nog niet duidelijk of Bilzen en Hoeselt alleen verder gaan.

Ik heb ook weet van een aantal vertrouwelijke gesprekken die gevoerd worden tussen gemeenten. Ik kan daar natuurlijk nog niets over prijsgeven – dat begrijpt u – omdat het gaat om delicate gesprekken die alle ruimte moeten krijgen om te slagen. Onderhandelingen moeten in alle discretie kunnen plaatsvinden, zeker tijdens de ‘snuffelronde’ waarin mogelijke randvoorwaarden afgetast worden.

Een fusie is een complex traject, dat raakt aan tal van Vlaamse en federale bevoegdheden, en een grote impact heeft op verschillende regelgevingen, administratieve praktijken en digitale toepassingen.

De lokale besturen die op 1 januari 2019 zijn gefuseerd, zijn absolute pioniers. Als Vlaamse overheid hebben we uit hun ervaringen belangrijke lessen getrokken om zo de weg naar toekomstige fusies te vergemakkelijken.

De administratie Binnenlands Bestuur nam samen met de pioniersbesturen het regulerende kader voor fusies onder de loep. Het ontwerpdecreet versterking lokale democratie, dat de Vlaamse Regering afgelopen vrijdag, op 30 april, definitief goedkeurde, faciliteert fusies door de vrijheidsgraden voor de besturen te vergroten en interpretatieproblemen weg te werken.

Enkele drempels heb ik in dat ontwerpdecreet weggewerkt. Er komen meer mogelijkheden voor personeelsmobiliteit tussen de fuserende besturen. De besturen krijgen meer keuzevrijheid in het aanduiden van een transitimanager, ook buiten de organisatie, zodat ze zelf meer vorm kunnen geven aan de samenvoegingsoperatie. Een gewezen algemeen directeur of financieel directeur kan voortaan ook een passende functie worden gegeven binnen het OCMW, een autonoom gemeentebedrijf, een intergemeentelijke samenwerking en een vennootschap of vereniging voor maatschappelijk welzijn. Er was behoefte aan nog meer flexibiliteit om uit samenwerkingsverbanden te kunnen treden als besturen deel uitmaakten van verschillende samenwerkingsverbanden. Die bijkomende flexibiliteit zal ook voorzien worden in het decreet lokaal bestuur. En de procedure voor de straatnaamgeving wordt een stuk eenvoudiger.

Fusies hebben ook een grote impact op de bevoegdheden van de federale overheid, zowel op het rijksregister, de pensioenbijdragen, de RSZ, mobiliteit, als op de indeling in politie- en hulpverleningszones. Ik wil ervoor zorgen dat de federale regelgeving tijdig verder fusievriendelijk wordt gemaakt voor toekomstige fusies. Daarom heb ik contact opgenomen met de federale minister van Binnenlandse Zaken, Annelies Verlinden, en de federale minister van Justitie, Vincent Van Quickenborne, om de impactanalyse op het federale niveau op te starten.

De Vlaamse impactanalyse is volop lopende. De Vlaamse ambtelijke werkgroep kwam vorige week voor de tweede keer samen. De Vlaamse sectoren hebben de impact van fusies opnieuw in kaart gebracht. Ook hebben we hen opnieuw gevraagd het draaiboek dat lokale besturen begeleidt doorheen de fusies, te actualiseren en te optimaliseren.

Zowel voor de Vlaamse als de federale impactanalyse vertrekken we van de knelpunten van de vorige fusies. De pioniersfase van de gemeentelijke fusies is voorbij. Door de vorige fusies kunnen we nu terugvallen op goede realisaties, is iedereen zich meer bewust van de urgentie en weet men wat te doen. We zijn dus veel beter gewapend om fusieoperaties te ondersteunen.

De Vlaamse Regering keurde op 10 juli 2020 de maatregelen goed waarmee ze fusies van gemeenten wil stimuleren en ondersteunen. Ook op dat vlak hebben we lessen getrokken uit de vorige fusies. Het stevige stimulerings- en ondersteuningspakket werd nog verder verfijnd en uitgebouwd met onder andere de volgende maatregelen: we geven de gouverneur een prominentere rol in de fusiegesprekken, maar ook bij de impactanalyse. Besturen die interesse hebben in een fusie, beschikken dankzij het afwegingskader fusies over handvatten om de kansen en bedreigingen van een fusie in te schatten en om hun beslissingen tot fusie te motiveren. Er zal meer proactief gewerkt worden op concrete thema's – personeel, financiën, IT, veranderingsmanagement – met een grotere nadruk op informatie-uitwisseling en intervisie.

Op 29 januari 2021 gaf de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring aan het besluit tot vaststelling van de voorwaarden voor de schuldovername in het kader van een fusie. Ik ga dat niet overlopen. U kent dat.

Lokale besturen hebben het afgelopen jaar hun handen vol gehad met covid en zijn nu een cruciale actor richting vrijheid, door de organisatie van vaccinatiecentra. Als het stof van de pandemie eenmaal gaat liggen in het najaar, zullen besturen ook veel geleerd hebben over hun eigen slagkracht en over de samenwerking met hun buurgemeenten.

Tot slot hebben we door de crisis ook gezien waar lokale besturen toe in staat zijn. Als Vlaamse Regering willen we daarom nog meer bevoegdheden en middelen aan lokale besturen geven. Ik ben er dus van overtuigd dat we in het najaar nog besturen zullen zien die actief een fusie zullen overwegen. Samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de gouverneurs zal ik actief fusies blijven promoten, door studiedagen, toelichtingen en artikels die de voordelen van een fusie in het licht stellen en ondersteuning bieden.

Ook Audit Vlaanderen neemt hierin initiatief. Audit Vlaanderen wil via een thema-audit leerpunten meenemen naar de huidige en toekomstige fusiebesturen en nagaan in hoeverre fusiebesturen de risico's in de organisatie en dienstverlening hebben afgedekt. Alle zeven fusiebesturen worden meegenomen. De thema-audit fusiebesturen behandelt de volgende thema's, verbonden aan het fusietraject van lokale besturen: transitieaanpak, organisatiestructuur, externe dienstverlening en organisatiecultuur. De lessen uit die audit zullen we ruim verspreiden om toekomstige fusies te ondersteunen.

Ik denk dat we met dat pakket maatregelen echt wel de deuren open zetten en gemeentebesturen prikkelen om minstens ernstig na te denken of een fusie niet een betere toekomst voor de lokale besturen met zich meebrengt. Ik hoop dat dat een voldoende duidelijk antwoord was op uw heel pertinente en concrete vraag.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, dank u wel. Ik heb het gevoel dat de storm ondertussen in Katelijne is aanbeland. Op meteorologisch vlak hebben we blijkbaar al een soort fusie. Wat de rest betreft, denk ik dat we best onze eigen wegen blijven gaan, maar soit. (*Gelach*)

Ik dank u voor uw antwoord. Ik noteer dat er extra maatregelen komen en dat er met het ontwerp van decreet Versterking Lokale Democratie nog extra decretale aanpassingen komen die fusies nog meer moeten stimuleren, zoals bijvoorbeeld een transitie-manager, het overleg met het federale niveau en de actualisering van het draaiboek. Wij kijken daarnaar uit en hopen dat in het najaar, na de covid-misserie, er misschien wat meer gesprekken gaan komen.

Ik heb begrepen dat er een viertal fusies publiek zijn, waarvan een drietal in Limburg en een in Vlaams-Brabant. Er zijn ook veel discrete gesprekken. Ik probeer maar: hoeveel gemeenten zijn er in discrete gesprekken betrokken? Over hoeveel fusies gaat dat? Ik probeer verder: misschien ook in andere provincies, en in welke zou dat dan het geval zijn?

Ik ga er wat verder op door. Een fusie is een belangrijke ingreep. Ik begrijp dat men in het begin moet aftasten of de politieke wil er is. Maar op een gegeven moment moet men daar wel mee naar buiten komen en publiek gaan om te proberen wat draagvlak te zoeken. Zeker in fusies lijkt mij dat niet onbelangrijk. Vindt u ook niet dat we op een gegeven moment in alle transparantie er dan toch mee naar de bevolking moeten gaan? Ik leg de link naar een vorige vraag richting inspraak en digitale inspraak. Vindt u als minister niet dat er voldoende inspraak van de burger moet komen in die gesprekken?

De voorzitter: Mijnheer Ongena, aangezien u zo aan het vissen bent naar de gemeenten die gesprekken voeren, moet u misschien eens bij de minister op de koffie gaan. (*Opmerkingen van Tom Ongena*)

Ik heb gehoord wat de minister zei. Discretie is discretie.

De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Ik sluit onmiddellijk aan bij de laatste opmerking van collega Ongena. Collega, ik ben blij. De vorige keer toen het begon te stormen, hebt u uw vragen aan de kant gelegd om in uw tuin een en ander te gaan vastzetten. Voorlopig valt het blijkbaar mee.

Ik wil me aansluiten bij de vraag over het draagvlak. Minister, bij eerdere discussies over dit thema heb ik er ook al op aangedrongen dat er een draagvlak bij de bevolking moet zijn en dat daar meer op moet worden ingezet. Ik heb dat niet echt gehoord in uw lange antwoord. Het was een interessant antwoord, maar dat stuk heb ik toch gemist. Ik ben heel blij dat de collega van Open Vld ook in die richting meegaat. Minister, ik hoop dat u uw reactie van destijds een klein beetje nuanceert en misschien ook in de richting van meer draagvlak via een volksraadpleging zou willen gaan.

Ik herinner me bij vorige besprekingen dat u hebt gezegd dat aan de gouverneurs is gevraagd om dergelijke gesprekken te faciliteren. Het is me niet echt duidelijk wat u van de gouverneurs verwacht. Is dat eerder passief wachten tot er signalen komen en dan de gesprekken coördineren? Of hebben zij van u de opdracht gekregen om zelf eventueel initiatieven te nemen en bepaalde signalen wat actiever op te volgen dan op dit moment het geval is?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, dank u wel. Een eerste vaststelling is dat de voorzitter van de commissie de nadruk legde op de discretie. Ik vraag me af of dat iets zegt over de gesprekken die in Dessel gaande zijn, maar daar zal ik vandaag waarschijnlijk geen antwoord op krijgen. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Minister, u weet dat wij aan de kant van uw beleid staan op dit gebied en dat fusie voor ons zeker een piste is die bespreekbaar en aanvaardbaar is, als dat niet enkel een financiële keuze is maar ook een keuze met een visie op dienstverlening die nabij en outreachend kan zijn naar mensen. Dat wil niet zeggen dat het politieke en administratieve bestuur van een gemeente daarrond niet efficiënter kan werken.

Ik wil me aansluiten bij de oproep van collega Ongena om de snuffelrondes niet heiligmakend te laten zijn. Ik denk dat er meer nodig is dan aan elkaar snuffelen. Er moet werk worden gemaakt van een breder maatschappelijk debat in die situaties.

Anderzijds – en dat is dan de bestuurskundige in mij die spreekt – mis ik toch altijd groot internationaal onderzoek dat aanwijst dat kleinere gemeenten per definitie minder bestuursvaardig en minder slagkrachtig zijn dan grote gemeenten. Het zal zijn omdat ik zelf uit een relatief kleine gemeente kom, dat ik mij daar fundamenteel vragen bij blijf stellen. Ik heb dat nog nooit teruggevonden, dus ik blijf daar wel naar op zoek.

Daarom wil ik u een voorstel doen. Ik denk dat het na deze coronacrisis misschien interessant zou zijn om eens die inschatting te maken en daar een studie over te laten maken, welke gemeenten op basis van welke criteria goed of minder goed gepresteerd hebben. Ik denk dat dat politiek-maatschappelijk interessant zou zijn, maar ook bestuurlijk, rond deze dynamieken. Kunnen wij na de coronacrisis besluiten dat een kleine gemeente het de facto altijd slechter zal doen? Ik ben daar niet van overtuigd. Ik vraag dus of u eventueel interesse hebt om die piste in de praktijk om te zetten en daar misschien academische partners voor te zoeken.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil ook nog even tussenkomen namens mijn fractie, eerst antwoordend op de heer Vaneekhout. Als er een fusie zou komen tussen Retie en Dessel, dan hebben we al een naam. Dat zou Rede zijn. Als het een fusie met Mol zal zijn, zal die gemeente Mossel heten. Maar verder dan een aantal van die humoristische opmerkingen zijn we niet gekomen.

Minister, collega's, vanuit mijn fractie is het heel duidelijk – en ik denk dat u dat ook weet, minister – dat wij heel sterk de klemtoon leggen op slagkrachtige gemeenten. Velen zeggen dat we die fusies moeten faciliteren en ondersteunen. Ikzelf ben, zoals u weet, actief in een kleinere gemeente. En voor mij primeert nog altijd de vraag wat het beste is voor de burger. Waar kunnen we de burger het beste mee dienen, voor vergunningen allerhande? Kunnen wij als gemeente heel adequaat optreden? Kunnen wij zorgen voor de veiligheid? Het zijn tal van waaiers. Ik denk dat elke gemeente zichzelf een spiegel moet voorhouden. En dan gaat het ook over fiscale mogelijkheden en personele mogelijkheden. We moeten echt oppassen met zaken op te leggen. Ik verwijs naar de ervaringen van 1976. Ik was zelf nog een jongeling, maar ik weet dat dat op vele plaatsen tot op heden nog altijd meespeelt. Als van onderuit de drive er is om in een fusie samen te werken, denk ik dat we dat inderdaad mogen faciliteren.

Waar niet gefusioneerd wordt, blijf ik ook een sterke pleitbezorger voor samenwerkingsverbanden, al dan niet binnen de regio. U weet ook, minister, wat mijn mening is over wat we subregio's noemen.

We kunnen fusiegemeenten een wortel voorhouden, we kunnen faciliteren en ondersteunen, maar we moeten ook wel zorgen dat er geen te grote discrepantie tot stand komt in de financiering van zij die gaan fusioneren en zij die dat niet doen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Er zijn veel wijze woorden gezegd, collega's. Ik ga die niet herhalen, gezien het tamelijk vergevorderde uur.

Mijnheer Vaneekhout, ik neem uw suggestie voor verder studiewerk in beraad. Er is natuurlijk wel al wat onderzoek gebeurd naar bestuurlijke kwetsbaarheid, naar eenmansdiensten. Daar heeft Audit Vlaanderen al vastgesteld dat kleine gemeenten soms minder gewapend zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan cyberveiligheid en dergelijke meer.

Ik denk dat versnippering wel een risico is van veel gemeenten. Ik denk dat u daar ook niet ongevoelig voor bent. Ruimtelijke versnippering is een risico: elke gemeente wil zijn eigen kmo-plek hebben, elke gemeente zijn eigen verkaveling, elke gemeente zijn eigen bosje. Voor het bestrijden van ruimtelijke wanorde en het uitbouwen van infrastructuur is schaalvergroting natuurlijk een objectief voordeel. Het is gemakkelijker te realiseren om die ruimtelijke wanorde aan te pakken met vijftig gemeenten dan met vijfhonderd, om het extreem te stellen. Maar er zijn ook andere argumenten. Ik wil dat dus wel in ogenschouw nemen, alleen weten we dat internationaal gezien onze gemeenten niet van de grootste zijn. Dat is een eerste algemene vaststelling.

Wat betreft het argument van de nabijheid, wil ik als burgemeester van een centrumstad toch zeggen dat ik dat argument niet volg. Ik geloof dat nabijheid politiek even goed gerealiseerd kan worden in een stad als in een kleine gemeente. Je vult het misschien op een andere manier in, maar de afstand hoeft niet noodzakelijk groter te worden als je in een wat grotere gemeente aan de slag bent. Vandaag zijn er heel veel mogelijkheden om dat op een goede manier aan te pakken.

Dan was er de vraag van collega Buysse. We hebben gevraagd om de gouverneurs een actieve rol te laten spelen. Ze zitten dus niet passief op hun kantoor te wachten om te zien wie er langskomt op het provinciehuis. Ze gaan zelf een beetje op zoek, ze snuffelen rond op het terrein. Ze hebben nu natuurlijk vooral rond regiovorming gewerkt. Maar de vraag aan hen is om dat toch wat actiever op te nemen. Voor alle duidelijkheid: u weet dat wij een rijke biotoop hebben aan gouverneurs. Ze moeten dat elk op hun manier doen; iedereen heeft zijn eigen persoonlijkheid, zijn eigen stijl. Ik vind dat ook goed, iedereen moet dat doen op zijn maat. Maar er is gevraagd om toch wat verder rond te kijken.

De transparantievragen over discrete processen zijn natuurlijk een beetje een contradictio in terminis, mijnheer Ongena. Maar ik wil wel een tipje van de sluier oplichten. We weten dat er in alle provincies gesprekken zijn. We hebben weet van nog een tiental andere gemeenten waar gesprekken gevoerd worden. Maar sommige gesprekken zijn zo discreet dat ze niet tot bij mij geraken. Ik heb de gouverneurs ook niet nadrukkelijk gevraagd om mij iets te laten weten als ze weet hebben van bepaalde gesprekken. Want ik kan begrijpen dat dat voor sommigen mogelijk een psychologische drempel kan zijn om het gesprek aan te gaan. Maar er zijn dus zeker een tiental nog lopende gesprekken in alle provincies. Daar is dus wel wat beweging.

Het is ook belangrijk, ook qua timing, dat vier van de zeven fusies vorige keer pas formeel zijn gestart het jaar voor de verkiezingen, in 2017. Er is dus nog wel wat tijd. Besturen beslissen daar niet de eerste twee jaar over. Vaak moeten besturen zich inwerken, zijn er gesprekken en gebeurt dat misschien eerder laat dan vroeg. Ik denk dat er nog wel wat op ons afkomt.

Dan is er het draagvlak. Ik vind draagvlak altijd belangrijk. Ik denk dat de regels van vandaag daarin volstaan. Mijnheer Buysse, ik weet dat u graag een volksraadpleging zou hebben als een voorwaarde om tot fusie over te gaan. Ik ben zelf die mening niet toegedaan. Ik denk dat dat een taak, een verantwoordelijkheid is die gemeenteraden op zich moeten nemen. Maar draagvlak is wel belangrijk. We mogen niet vergeten dat bij de zeven fusies die hebben plaatsgevonden, geen enkel bestuur werd afgestraft. Geen enkele partij die expliciet voor een fusie heeft gepleit, heeft verloren. Zij hebben dus net heel hard ingezet op dat draagvlak. Ik denk dat het anders niet mogelijk is.

Het is evident dat er eerst wat discrete gesprekken moeten zijn. Dat is heel logisch. Maar op een zeker moment moet je toch met een open vizier naar je bevolking gaan en zeggen dat je om die en die en die reden gelooft dat een fusie met A of B zinvol is. Op die manier hebben die anderen dat ook gedaan, en dat is hen goed bevallen. De kiezer heeft dat ook gewaardeerd, en heeft in die gemeenten blijkbaar ook begrepen dat de partijen die daar expliciet voor gekozen hebben, ook niet afgestraft werden. Ik zou gemeenten dus nogmaals echt aanmoedigen om ernstig het onderzoek te doen, en zich de vraag te stellen of het voor hen niet zinvol zou zijn om een fusie aan te gaan met een, twee of drie collega-gemeentebesturen in de omgeving. Op die manier kan men door schaalvergroting efficiëntiewinsten boeken, en kan men ervoor zorgen dat we op een aantal vlakken misschien slagkrachtiger worden, een beter beleid en een betere kwaliteit kunnen bieden.

Maar ik zeg het nogmaals: het is op basis van vrijwilligheid, er is geen verplichting. En elk gemeentebestuur moet dat in al zijn wijsheid voor zichzelf afwegen. Maar een gemeentebestuur dat zegt dat het zelfs niet de oefening maakt, maakt volgens mij een fout. Ik denk dat je minstens de oefening moet maken, de openheid van geest aan de dag moet leggen, om te kijken of het voor je gemeente zinvol is of niet. Men moet dat ernstig in de diepte, voor zichzelf analyseren. Als men dan tot de vaststelling komt dat ze er geen meerwaarde in zien, dat ze denken dat het voor hen niet zinvol is, dan moeten we dat respecteren. Kan het wel, dan hebben ze de volle ondersteuning, met een heel sterk pakket vanuit de Vlaamse Regering, om dat tot een succes te maken.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, bedankt voor het antwoord, en voor het tipje van de sluier. Er zijn een tiental gesprekken in alle provincies, ik heb dat genoteerd. We hopen natuurlijk dat die gemeenten binnen afzienbare tijd ook naar buiten treden, en dat er ook wat transparantie is. Ik denk dat dat ook belangrijk is richting dat draagvlak: dat je begint met transparantie.

We wachten dus vol spanning af. Ik ga geen verdere beschouwingen meer met jullie delen, gelet op het gevorderde uur.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.